

EVALUATIE SLUITENDE AANPAK 16-27

Een evaluatie van de sluitende aanpak 16-27 in de gemeente Deventer

Auteurs:

A. (Anner) Bindels, MSc., M. (Marte) Wachter, MSc., A. (Anne) Wermers, MSc.

In opdracht van:

Gemeente Deventer

Definitieve versie

Datum: 27 september 2021

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
INLEIDING	8
Aanleiding	8
Doelen	9
Werkwijze	9
Leeswijzer	10
1 BELEID KWETSBARE JONGEREN 16 - 27 (2014 - HEDEN)	11
Totstandkoming convenanten Sluitende Aanpak 16 - 27 en 18-/18+	11
2 DE SLUITENDE AANPAK IN DE PRAKTIJK	15
2.1 BIJ WELKE JONGEREN ZIEN WE KNELPUNTEN?	16
Geen eenduidig beeld van trends in kenmerken van vastlopende jongeren	16
De jongeren zijn jonger: van 18+ naar 15/16	17
Steeds zwaardere problematiek: Vaker ASS, een beperking, psychische kwetsbaarheid en multiproblematiek	18
Relatief veel jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs	18
Thuiszitters die niet zijn aangemeld bij leerplicht	18
2.2 WAAR LOPEN DEZE JONGEREN TEGENAAN?	20
Relatief veel jongeren lopen vast in de overgang van V(S)O naar MBO	20
Door systeemscotten zitten er mazen in het vangnet van jongeren	21
De problematiek van de jongere overstijgt vaak de programma's en 'hokjes'	22
Jongeren zijn 'loketjesmoe' maar willen vooral begeleiding tijdens wachten	23
Beperkt aanbod in/dichtbij Deventer	24
2.3 SAMENWERKING IN HET KADER VAN DE CONVENANTEN	25
Het Schakelpuntoverleg functioneert goed en heeft centrale positie binnen het convenant	25
De andere overlegstructuren binnen de convenanten zijn komen te vervallen	26
De focus ligt sterk op onderwijs, minder op arbeidsparticipatie en zorg	26
Inhoud van convenanten vaak onbekend bij partijen	28
Gedeelde verantwoordelijkheid op papier sterker dan in de praktijk	28
2.4 DE LIJN TUSSEN UITVOERING EN BELEID	31
Oorspronkelijke structuur (Kernteam) werkte niet	31
Behoefte aan zicht op structurele knelpunten	32
De huidige lijn werkt tot op bepaalde hoogte, maar er wordt teveel van verwacht	33
3 (NAAR) OPLOSSINGSRICHTINGEN: PRAKTISCHE INVULLING	35
Leer van good practices	35
Borg contact met jongere gedurende proces	35
Revitaliseer, actualiseer en concretiseer de convenanten en samenwerking (convenanten)	37
Bouw gezamenlijk de lijn tussen uitvoering en beleid weer uit	40
Creëer structureel zicht op trends	41
Realiseer programma-overstijgende aanpak vanuit gemeente	42
Inzetten op preventie	43
BIJLAGE 1: ONTVANGEN (BELEIDS)DOCUMENTEN	44
BIJLAGE 2: TIJDLIJN ONTVANGEN (BELEIDS)DOCUMENTEN	45
BIJLAGE 3: GEÏNTERVIEWDE PERSONEN	46
BIJLAGE 4: UITKOMSTEN GROEPSINTERVIEW JONGEREN	47

Evaluatie sluitende aanpak 16 - 27

In Deventer gaat rondom jongeren van 16-27 al veel goed, evenals in het Schakelpuntoverleg. Om nog verder te verbeteren hebben we ingezoomd op de knelpunten en suggesties voor praktische doorontwikkeling. Hieronder vatten we deze samen.

Bij welke jongeren zien we knelpunten?

- > Geen eenduidig beeld van trends in kenmerken van vastlopende jongeren
- > De jongeren worden steeds jonger: van 18+ naar 15/16
- > Steeds zwaardere problematiek: Vaker ASS, een beperking, psychische kwetsbaarheid en multiproblematiek
- > Relatief veel jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs
- > Jongeren die vanwege langdurige ziekmelding thuis zitten en onvoldoende in beeld zijn

Samenwerking in het kader van de convenanten

- > Het Schakelpuntoverleg functioneert goed en heeft centrale positie binnen het convenant
- > De andere overlegstructuren binnen de convenanten zijn komen te vervallen
- > De focus ligt sterk op onderwijs, minder op arbeidsparticipatie en zorg
- > Inhoud van convenanten vaak onbekend bij partijen
- > Gedeelde verantwoordelijkheid op papier sterker dan in de praktijk

Waar lopen deze jongeren tegenaan?

- > Relatief veel jongeren lopen vast in de overgang van V(S)O naar MBO
- > Door systeemschotten zitten er mazen in het vangnet van jongeren
- > De problematiek van de jongere overstijgt vaak de programma's en 'hokjes'
- > Jongeren zijn 'loketjesmoe' maar willen vooral begeleiding tijdens wachten
- > Beperkt aanbod in/dichtbij Deventer

De lijn tussen uitvoering en beleid

- > Oorspronkelijke structuur (Kernteam) werkte niet
- > Behoefte aan zicht op structurele knelpunten
- > De huidige lijn werkt tot op bepaalde hoogte, maar er wordt teveel van verwacht

Oplossingsrichtingen

- ☆ Leer van good practices
- ☆ Borg contact met jongere gedurende proces
- ☆ Bouw gezamenlijk de lijn tussen uitvoering en beleid weer uit

- ☆ Creëer structureel zicht op trends
- ☆ Revitaliseer, actualiseer en concretiseer de convenanten en samenwerking
- ☆ Realiseer programma-overstijgende aanpak vanuit gemeente
- ☆ Inzetten op preventie

SAMENVATTING

Inleiding

De gemeente Deventer wil de sluitende aanpak voor jongeren van 16-27 graag verder optimaliseren. Rondom deze jongeren gaat al veel goed, maar de gemeente wil ook leren van de (situaties rondom) jongeren waarbij dit nu nog niet optimaal verloopt. De gemeente heeft daarom ZINZIZ de opdracht gegeven om de aanpak 16 - 27 te evalueren. De focus ligt op knelpunten die tot uiting komen in het schakelpuntoverleg en de lijn tussen uitvoering en beleid. We benadrukken dat in deze evaluatie is ingezoomd op punten die minder goed lopen in en rondom het Schakelpuntoverleg. Dat gaat om een relatief klein deel van de doelgroep 'kwetsbare jongeren' in de leeftijd van 16 tot 27¹. In deze rapportage beschrijven we de eerste fase waarin we de evaluatie hebben uitgevoerd en oplossingsrichtingen hebben geschetst.

Dit hebben we gedaan door:

- ➔ Relevante (beleids)documenten te analyseren
- ➔ Een groepsinterview met jongeren
- ➔ Groepsinterviews en individuele interviews met uitvoerende professionals, managers en directie van meerdere convenantpartijen, partijen die wensen deel te nemen aan de convenanten en deelnemers aan het Schakelpuntoverleg
- ➔ Observatie van een bijeenkomst van het Schakelpuntoverleg
- ➔ Een casusanalyse van 42² casussen die afgelopen jaar in het Schakelpuntoverleg zijn behandeld.

Recente beleidshistorie

Centraal binnen deze opdracht staan twee convenanten: het convenant Sluitende Aanpak en het convenant 18-/18+. Het convenant Sluitende Aanpak werd in 2014 in het leven geroepen een interdisciplinaire aanpak noodzakelijk was om alle jongeren in Deventer sociaal en economisch zelfstandig te laten zijn. De focus van dit convenant lag op de school: dit was de natuurlijke 'vindplaats' van de jongeren en hier lagen ook de opdrachten. Er kwamen twee overlegstructuren voort uit dit convenant: het Schakelpuntoverleg en het Kernteam. Dit convenant is voornamelijk door partijen vanuit het onderwijs en welzijn getekend en door twee partijen vanuit de zorg. In 2018 kwam hier het convenant 18-/18+ bij. Het doel van het convenant 18-/18+ is om de continuïteit in zorg en begeleiding voor kwetsbare jongeren bij de overgang van 18- naar 18+ te borgen. Er werd daarom een brede werkgroep opgesteld. Het doel van deze werkgroep was 'het gezamenlijk en integraal versterken van de kansen van jongeren om sociaal en economisch zelfstandig te worden'. Dit convenant is voornamelijk ondertekend door zorg- en welzijnspartijen. Later in 2018 werd een voorstel voor vervlechting van de convenanten gedaan. Dit voorstel is niet geformaliseerd, maar in het kader van deze opdracht interessant om te benoemen. Sinds begin 2020 is het Kernteam niet meer bijeengekomen, mede door de coronacrisis en doordat er weinig agendapunten werden aangedragen, en bestaat nu alleen nog het Schakelpuntoverleg (welke met veel succes voort bestaat).

De sluitende aanpak in de praktijk

De bevindingen hebben we samengevat in de volgende vier onderwerpen: 1) Bij welke jongeren zien we knelpunten; 2) Waar lopen deze jongeren, en professionals die met hen werken, tegenaan in de praktijk; 3) Hoe de samenwerking in het kader van de convenanten in de praktijk wordt uitgevoerd, en; 4) Hoe de afstemming tussen uitvoering en beleid verloopt.

¹ Circa 15% van alle jongeren tussen de 16 en 27 jaar is kwetsbaar doordat zij op een of meerdere leefgebieden problemen hebben. Het kan gaan om schulden, geen goede plek om te wonen, een complexe thuissituatie, verslaving, geen werk, schooluitval of een achterstand in ontwikkeling. Vaak is het een combinatie van meerdere aspecten. Met 18 jaar verandert er veel voor hen. Van de 'beschermende' omgeving van school en jeugdhulp vanuit de Jeugdwet, belanden zij in de vraaggerichte Wmo en de meer eisen stellende Participatiewet." In Deventer gaat het om circa 15 procent van de ruim 15.000 jongeren van 16-27 jaar (Monitor sociaal domein, 2021; www.16-27.nl)

² In het Schakelpuntoverleg worden jaarlijks ongeveer 40 tot 55 jongeren besproken

1) Bij welke jongeren zien we knelpunten?

In de gemeente Deventer wonen ruim 15 duizend jongeren van 16 – 27 jaar (Monitor sociaal domein, 2021), waarvan 15 procent (ruim 2200 jongeren) in meer of in mindere mate kwetsbaar is. Een zeer klein deel van hen bevindt zich in situaties die in het Schakelpuntoverleg worden besproken. Jaarlijks gaat het om zo'n 40-55 jongeren.

Een eerste bevinding hierbij was dat het met de huidige manier van vastlegging niet eenvoudig was om eenduidige trends bloot te leggen. Er waren na analyse wel enkele gemene delers te vinden onder de jongeren die besproken worden. Ten tweede wordt gesignaleerd dat de jongeren die besproken worden nu jonger zijn dan bij de start van het Schakelpuntoverleg (van voorheen veel vaker 18+ naar nu 15-16). De casusanalyse bevestigt dit beeld deels; daar zien we dat de jongeren die momenteel worden besproken ongeveer zestien tot negentien jaar oud zijn. Ten derde is er bij de jongeren vaker sprake van zwaardere (multi)problematiek. Dit ligt vaak op het terrein van een stoornis op het autisme spectrum (ASS) en psychische problematiek (angsten en PTSS). Als vierde komt naar voren dat veel jongeren op het voortgezet speciaal onderwijs zitten of hebben gezeten. Een laatste bevinding was dat er thuiszitters zijn die langdurig zijn ziekgemeld, maar niet zijn aangemeld bij leerplicht of andere organisaties omdat dit volgens de wet niet mag.

Bij welke jongeren zien we knelpunten?

- > Geen eenduidig beeld van trends in kenmerken van vastlopende jongeren
- > De jongeren worden steeds jonger: van 18+ naar 15/16
- > Steeds zwaardere problematiek: Vaker ASS, een beperking, psychische kwetsbaarheid en multiproblematiek
- > Relatief veel jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs
- > Jongeren die vanwege langdurige ziekmelding thuiszitten en onvoldoende in beeld zijn

2) Waar lopen zij tegenaan?

Om de vertaling te kunnen maken van ad hoc oplossingen die nu in de praktijk worden gevonden naar meer structurele (beleidsmatige) oplossingen is het zaak om te kijken naar de knelpunten die zich structureel voordoen.

Waar lopen deze jongeren tegenaan?

- > Relatief veel jongeren lopen vast in de overgang van V(S)O naar MBO
- > Door systeemscotten zitten er mazen in het vangnet van jongeren
- > De problematiek van de jongere overstijgt vaak de programma's en 'hokjes'
- > Jongeren zijn 'loketjesmoe' maar willen vooral begeleiding tijdens wachten
- > Beperkt aanbod in/dichtbij Deventer

Een veel genoemd onderwerp was de overstap van het V(S)O naar het MBO. Jongeren lopen hier tegen verschillende dingen aan: de begeleiding die zij kregen wordt opeens minder intensief; er wordt van hen verwacht dat ze praktische zaken kunnen regelen terwijl zij dat eigenlijk niet alleen kunnen; de informatieoverdracht van V(S)O richting MBO is er vaak niet of is beperkt, zodat alles opnieuw ontdekt moet worden over deze jongere, en; er wordt vaak weinig hulp geboden als het gaat om de keuze voor een vervolgstudie. Een tweede onderwerp dat vaak terugkomt is dat door systeemscotten jongeren tussen

wal en schip vallen. Zij komen net niet in aanmerking voor de ene oplossing, maar door regels en schotten ook niet voor de andere oplossing, terwijl deze wel goed zou passen bij de jongere. Een derde knelpunt dat vaak wordt genoemd is dat de problematiek van de jongere vaak programma's en hokjes overstijgt, maar dat er niet één persoon is die het totaaloverzicht heeft. Daardoor blijven partijen vanuit het eigen hokje handelen en denken en is het minder mogelijk om maatwerkoplossingen te bedenken. Het vierde knelpunt is dat jongeren 'loketjesmoe' zijn, maar vaak 'van het kastje naar de muur worden gestuurd' en dat voor hen daarbij vooral het probleem is dat ze te weinig begeleid worden gedurende het proces en de wachttijd. Het laatste knelpunt is dat er in of dichtbij Deventer maar een beperkt aanbod van plaatsingsmogelijkheden is wanneer regulier onderwijs (even) niet lukt. Dit gaat bijvoorbeeld over passende vervolgplekken of 'tussentrajecten' waar jongeren werknemersvaardigheden op kunnen doen.

3) Samenwerking in het kader van de convenanten

De convenanten (Sluitende Aanpak en 18-/18+) zijn in het leven geroepen om, onder andere bovengenoemde jongeren beter van dienst te kunnen zijn. Deze taak kunnen de aangesloten partijen enkel goed vervullen als de afspraken die gemaakt zijn binnen de convenanten helder zijn voor alle betrokkenen en goed aansluiten op de huidige praktijk. Met deze opdracht in het achterhoofd hebben wij de situatie rondom de convenanten geanalyseerd. Een aantal zaken kwam daarbij naar boven.

Samenwerking in het kader van de convenanten

- > Het Schakelpuntoverleg functioneert goed en heeft centrale positie binnen het convenant
- > De andere overlegstructuren binnen de convenanten zijn komen te vervallen
- > De focus ligt sterk op onderwijs, minder op arbeidsparticipatie en zorg
- > Inhoud van convenanten vaak onbekend bij partijen
- > Gedeelde verantwoordelijkheid op papier sterker dan in de praktijk

Een eerste belangrijke bevinding is dat het Schakelpuntoverleg, volgens vele verschillende betrokkenen, goed functioneert en een centrale en belangrijke positie heeft binnen het convenant. Er wordt vanuit veel verschillende disciplines meegedacht, snel geschakeld en creatief omgegaan met het vinden van oplossingen. Ten tweede zijn de andere overlegstructuren (Kernteam, de brede werkgroep 18-/18+) vanuit de convenanten komen te vervallen. Ten derde observeren we dat de focus van het Schakelpuntoverleg ligt op onderwijs, en minder op arbeidsparticipatie en zorg (partijen die bij het convenant 18-/18+ betrokken zijn). Het vierde punt is dat de inhoud en afspraken van de

convenanten veelal onbekend zijn bij de partijen, ook bij de personen die actief betrokken zijn bij het Schakelpuntoverleg. Als laatste valt op dat de gedeelde verantwoordelijkheid op papier soms sterker is dan in de praktijk. Professionals zien nog vaak dat organisaties te sterk vanuit het eigen belang opereren en dat partijen naar elkaar wijzen als het gaat om verantwoordelijkheid over een jongere, mogelijk aangestuurd door financiële belangen.

4) Lijn tussen uitvoering en beleid

Om een aanpak voor kwetsbare jongeren uit te voeren die structureel sluitend is, is het van belang dat beleid en uitvoering goed op elkaar afgestemd zijn. Op deze lijn hebben wij ook een analyse gedaan.

De lijn tussen uitvoering en beleid

- > Oorspronkelijke structuur (Kernteam) werkte niet
- > Behoeft aan zicht op structurele knelpunten
- > De huidige lijn werkt tot op bepaalde hoogte, maar er wordt teveel van verwacht

Een belangrijke bevinding is dat de oorspronkelijke structuur, waarbij het Kernteam bestond, niet goed werkte. Twee redenen daarvoor waren dat het gezamenlijke doel en de concrete invulling van het Kernteam onvoldoende geconcretiseerd waren en er weinig input kwam vanuit de partners. Een tweede punt is dat er, vooral vanuit het oude Kernteam, behoefte is aan zicht op structurele knelpunten. Echter wordt deze

vertaalslag van individuele casussen naar trends momenteel niet gemaakt. Tot slot verloopt de lijn tussen uitvoering en beleid op dit moment vooral via de voorzitter van het Schakelpuntoverleg en de beleidsadviseurs Jeugd en Onderwijs. Hoewel alle betrokkenen tevreden zijn over hoe deze lijn verloopt, lijken de verwachtingen van deze lijn te hoog te liggen.

Oplossingsrichtingen

Vanuit de analyse hebben wij en de professionals een aantal mogelijke oplossingsrichtingen geformuleerd.

Oplossingsrichtingen

 Leer van good practices Borg contact met jongere gedurende proces Bouw gezamenlijk de lijn tussen uitvoering en beleid weer uit	 Creëer structureel zicht op trends Revitaliseer, actualiseer en concretiseer de convenanten en samenwerking Realiseer programma-overstijgende aanpak vanuit gemeente Inzetten op preventie
---	---

➔ Overkoepelend: Leer van good practices

Er gaan in de gemeente Deventer rondom jongeren van 16-27 veel dingen goed (Schakelpuntoverleg; hoe de gemeente via haar beleidsadviseurs samenwerkt met de ketenpartners; de Uitvoeringsagenda 'Van Wieg naar Werk'; de constructie tussen het Etty Hillesum Lyceum en Aventus rondom een soepeler overgang van praktijkonderwijs naar de entreeopleiding). Voor alle oplossingsrichtingen geldt dat we uit willen gaan van dit soort good practices. We kijken daarbij vooral naar hoe deze tot stand zijn gekomen om daar inspiratie uit te halen hoe tot betere samenwerking te komen.

➔ Borg contact met jongere gedurende proces

Verschillende knelpunten die tijdens de analyse naar voren zijn gekomen zouden voor de jongere verzacht kunnen worden als er meer en beter geïnvesteerd wordt in het borgen van contact met de jongere. Concreet zijn een aantal oplossingen:

- 1 contactpersoon voor de jongere
- Digitale mogelijkheden inzetten zoals Maximaal Jezelf of DigiContact
- Onafhankelijke cliëntondersteuning actief aanbieden
- Snel kunnen inzetten van coaches, zoals van Ferm
- De jongerenraad en/of het jongerenpanel actief betrekken.

➔ Revitaliseer, actualiseer en concretiseer samenwerking

De convenanten staan aan de basis van de afspraken die zijn gemaakt, maar deze blijken niet actueel en niet op het vizier. Wij stellen daarom sessies voor om de inhoud, maar ook het gedeelde eigenaarschap en commitment nieuw leven in te blazen (revitaliseren), te actualiseren zodat deelnemers en inhoud optimaal aansluiten op de actuele urgentie, en te concretiseren, zodat opgaven, doelen, afspraken en structuur voor alle partijen helder zijn en eenieder hierop aangesproken kan worden.

➔ Bouw gezamenlijke lijn uitvoering en beleid weer uit

De lijn tussen beleid en uitvoering moet aangepast worden. Wij stellen voor niet door te gaan op de lijn tussen voorzitter en beleidsadviseur omdat de opdracht simpelweg te groot is, maar om weer terug te gaan naar een vorm die lijkt op het oude Kernteam. We stellen twee mogelijkheden voor: 1) het aanstellen van een stuurgroep (4 of 5 vertegenwoordigers uit verschillende disciplines) 2) het Kernteam uitbreiden, maar de overleggen inrichten aan de hand van specifieke thema's en enkel de relevante partijen voor dat thema uitnodigen. Daarnaast komen alle betrokkenen eens per jaar samen om terug te blikken op het afgelopen jaar en vooruit te blikken naar wat komen gaat.

➔ Creëer structureel zicht op trends

Om ad hoc oplossingen te kunnen vertalen naar structurele oplossingen is er zicht nodig op structurele knelpunten. Dit kan bijvoorbeeld door de casussen te notuleren aan de hand van een vast format en eens per jaar of halfjaar een trendanalyse uit te voeren op deze notulen. Op die manier kan men er op beleidsniveau mee aan de slag.

➔ Realiseer programma-overstijgende aanpak vanuit gemeente

Om jongeren van wie de problematiek de huidige programma-indeling van de gemeente overstijgt beter van dienst te kunnen zijn is het goed om een meer programma-overstijgende aanpak te realiseren. Een eerste optie hiervoor is het aanstellen van een adviseur 16-27 die over de (relevante) programma's heen opereert en vanuit elk van die programma's mee kan denken. Een tweede optie is om de afstemming tussen de programma's te versterken, rondom de structurele knelpunten maar ook bij individuele casussen.

INLEIDING

In dit rapport beschrijven we de bevindingen van onze evaluatie van de sluitende aanpak kwetsbare jongeren (16 - 27) in de gemeente Deventer. Bij deze evaluatie hebben we uitvoerende professionals, beleidsadviseurs van de gemeente, managers en een enkele keer ook directie van ketenpartners, en niet te vergeten jongeren zelf betrokken. We richten de evaluatie in rondom de volgende vragen:

- *Hoe worden de convenanten Sluitende Aanpak (16 - 27) en 18-/18+ beschreven en hoe worden ze in de praktijk uitgevoerd?*
- *Bij welke jongeren worden nog knelpunten ervaren?*
- *Welke knelpunten worden ervaren?*
- *Hoe vindt de afstemming tussen uitvoering en beleid binnen deze convenanten plaats?*

Vanuit deze vragen besteden we vervolgens aandacht aan praktische doorontwikkelingsmogelijkheden voor de sluitende aanpak.

Aanleiding

De gemeente Deventer heeft de afgelopen jaren tal van acties ondernomen om haar jongeren zo optimaal mogelijk te laten participeren. Centraal hierin staan de twee door vele partijen uit Deventer getekende convenanten 'Sluitende Aanpak' en '18-/18+'.

Een van de overlegstructuren die voort is gekomen uit deze convenanten is het Schakelpuntoverleg. Dit overleg vindt tweewekelijks plaats en is bedoeld om door middel van casuïstiekbespreking oplossingen te zoeken voor jeugdigen die tussen wal en schip dreigen te raken. Oorspronkelijk bestonden hieromheen meerdere andere structuren, zoals een Kernteam van beleidsmedewerkers en managers van de betrokken partijen, dat de schakel moest vormen tussen het Schakelpuntoverleg en het beleid. Het bespreken van individuele casussen is het doel van het Schakelpuntoverleg en het doel van het Kernteam was dat zij de ad hoc oplossingen die gevonden werden tijdens het Schakelpuntoverleg konden vertalen naar structurele oplossingen op beleidsniveau. In de praktijk bleek deze aansluiting niet optimaal en had het Kernteam onvoldoende zicht op de knelpunten die beleidsmatig opgepakt moeten worden. Om verschillende redenen is dit Kernteam sinds begin 2020 bovendien niet meer bijeengekomen. Hierdoor is de verbinding tussen beleid en uitvoering verder verminderd, terwijl de indruk is dat er zich nog steeds knelpunten voordoen in de uitvoering van het beleid. Er wordt verwacht dat uitvoering en beleid hiervoor samen praktische oplossingen moeten kunnen bieden.

In 2020 stelde de gemeente Deventer de [Gelijke Kansen Agenda 2020-2021](#) op. Een van de opdrachten binnen deze Gelijke Kansen Agenda is het verrichten van een analyse van (knelpunten binnen) het Schakelpuntoverleg en (de afstemming met) het Kernteam, om te komen tot een doorontwikkeling. De gemeente Deventer heeft ZINZIZ gevraagd deze knelpunten te evalueren en gezamenlijk tot een praktische doorontwikkeling te komen om de afstemming tussen uitvoering en beleid met alle gezamenlijke partijen binnen de werkwijze 16 - 27 te optimaliseren, dus niet alleen in de ambtelijke organisatie van de gemeente Deventer.

Om dit doel te bereiken is de opdracht opgedeeld in twee fasen:

- 1) Evaluatie en ontwikkeling eerste oplossingen
- 2) Doorontwikkeling praktische oplossingen en implementatie

Deze rapportage is het voorlopige eindpunt van de evaluatiefase. Hierin vatten we de bevindingen vanuit de documentanalyse en de bevindingen vanuit de praktijk samen. Ook formuleren we eerste ideeën over de oplossingsrichtingen.

De evaluatie zoomt vooral in op knelpunten

We willen benadrukken dat binnen de sluitende aanpak 16 - 27 er veel goed gaat, dat bleek ook tijdens de onderzoeksactiviteiten. In de evaluatie hebben we, conform de opdracht, echter voornamelijk ingezoomd op punten waar wij, de gemeente en de geïnterviewden mogelijkheid voor verbetering zien: de knelpunten. De gemeente heeft aangegeven te willen leren van de casussen die

in het Schakelpunt worden besproken omdat dat de plek is waar de grootste knelpunten in de uitvoering van beleid naar voren komen. Het Schakelpuntoverleg voorziet in een duidelijke behoefte en bespreekt vier casussen per twee weken. Het gaat om een relatief kleine groep jongeren (naar schatting 15 procent van alle 16-27 jarigen in Deventer³). Dat dit om een beperkt aantal gaat lijkt een indicatie dat het met de meeste jongeren goed gaat. En dat als het minder gaat, partijen of jongeren zelf er in de meeste gevallen goed uitkomen.

Omdat een praktische doorontwikkeling uit moet gaan van het voortbouwen op de 'good practices', waar er naar alle waarschijnlijkheid meer van zijn dan we in dit rapport hebben weergegeven, hebben we een aantal goede voorbeelden binnen de gemeente Deventer in dit rapport uitgelicht.

Doelen

De doelen in de eerste fase (evaluatie en ontwikkeling eerste oplossingen) zijn:

- ➔ Zicht krijgen op hoe de convenanten 'Sluitende Aanpak' en '18-/18+' zijn beschreven en in de praktijk worden uitgevoerd
- ➔ Zicht krijgen op bij welke jongeren knelpunten worden ervaren
- ➔ Zicht krijgen op welke knelpunten (door professionals én jongeren) worden ervaren
- ➔ Zicht krijgen op hoe de afstemming tussen uitvoering en beleid binnen deze convenanten plaatsvindt
- ➔ Oplossingsrichtingen voor een betere afstemming tussen uitvoering en beleid formuleren die aangedragen zijn door de praktijk en door onszelf.

Werkwijze

Om de evaluatie uit te voeren hebben we in de periode mei tot eind juli 2021 de volgende methoden gebruikt en bronnen en personen geraadpleegd:

➔ Documentanalyse

Allereerst hebben wij een analyse verricht van relevante beleidsdocumenten over de periode 2014 tot heden, gericht op het in beeld krijgen van het huidige beleid rondom jongeren van 16 - 27, hoe dit in de praktijk vormgegeven wordt en de ontwikkelingen die hiertoe hebben geleid. De beleidsdocumenten zijn aangeleverd door de gemeente Deventer (zie [bijlage 1](#) voor een overzicht van de geanalyseerde documenten)

➔ Groepsinterview en observatie Schakelpuntoverleg

We hebben geobserveerd bij één van de Schakelpuntoverleggen en hebben een groepsinterview gehouden met alle deelnemers van het Schakelpuntoverleg. In een sessie van twee uur hebben wij verschillende, vooraf door de deelnemers geprioriteerde, onderwerpen besproken:

- 1) Typen jongeren, problematiek & hulpvragen
- 2) Typen oplossingen
- 3) Beleid, wet- en regelgeving
- 4) Afstemming & overdracht van (knelpunten in de) uitvoering en beleid
- 5) Aangesloten partijen
- 6) Convenanten

Bij deze sessies waren professionals van de volgende partijen aanwezig: Jongerenloket Deventer, Raster, Aventus, Eddy Hillesum Lyceum, Pactum, KonnecteD en Voor Elkaar Team (voorheen sociale teams).

➔ Individuele interviews deelnemers Schakelpuntoverleg

We hebben individuele interviews gehouden met de professionals van de volgende partijen die aan het Schakelpuntoverleg deelnemen: Jongerenloket Deventer, UWV, Raster, Aventus, Ferm, Voor Elkaar Team (voorheen sociale teams), Eddy Hillesum Lyceum, Pactum en Team Toegang Jeugd (schuift sporadisch aan). Zie [bijlage 3](#) voor een overzicht van alle geïnterviewde personen.

³ Bron: PowerPoint netwerkbijeenkomst 18-/18+ (7 mei 2019)

- ➔ **Groepsinterview Jongerenraad Raster en jongerenpanel Don Bosco**
We hebben drie leden van de jongerenraad van Raster en het jongerenpanel van Don Bosco gesproken in een interactief groepsinterview. Zij hebben hun perspectief gedeeld op de hulpvragen en zaken waar zij en andere jongeren tegenaan lopen en op de uitspraken van professionals (zie [bijlage 4](#)).
- ➔ **Interviews oude Kernteam**
We hebben management (en in één geval ook directie) van de volgende partijen geïnterviewd: het Etty Hillesum Lyceum, Pactum, KonnecteD en de gemeente Deventer. Zij deelden hier hun ervaringen met en visie op de aansluiting tussen uitvoering en beleid en het voorheen actieve Kernteam. Vanuit ROC Aventus zijn de vragen per mail beantwoord.
- ➔ **Interviews mogelijk nieuwe convenantpartners**
Er zijn drie partijen geïnterviewd die hebben aangegeven dat zij graag bij de convenanten betrokken zouden raken: Don Bosco, Youth for Christ en MEE.
- ➔ **Interviews met partijen die (een van) de convenanten hebben getekend maar niet betrokken zijn bij het Schakelpuntoverleg**
We hebben één partij (Jeugd GGZ Dimence) geïnterviewd die wel het convenant 18-/18+ heeft ondertekend, maar geen (standaard) deel uitmaakt van het Schakelpuntoverleg.

Leeswijzer

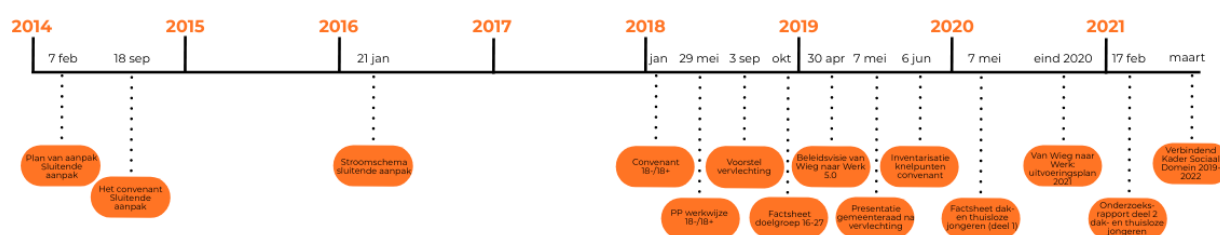
In [hoofdstuk 1](#) gaan we in op de beleidsontwikkelingen van 2014 tot heden rondom kwetsbare jongeren in de leeftijd van 16 - 27. In [hoofdstuk 2](#) beschrijven we de bevindingen van de evaluatie van de praktijk rondom de sluitende aanpak voor jongeren van 16 -27. We kijken bij elk van de vier thema's binnen dit hoofdstuk steeds al kort vooruit naar mogelijke oplossingsrichtingen. In [hoofdstuk 3](#) werken we de oplossingsrichtingen die zijn voortgekomen uit de evaluatie in meer detail uit.

1 BELEID KWETSBARE JONGEREN 16 - 27 (2014 - HEDEN)

In het kader van deze opdracht zijn relevante (beleids)documenten over de periode 2014 tot heden geanalyseerd. Aan de hand van deze documenten wordt in dit hoofdstuk een beeld van het huidige beleid geschetst en de aanloop daarnaartoe.

Totstandkoming convenanten Sluitende Aanpak 16 - 27 en 18-/18+

De afgelopen jaren zijn er veel documenten opgesteld door de gemeente omtrent jongeren van 16-27 jaar (zie afbeelding en [bijlage 2](#) voor een grotere versie). Centraal in de ontwikkeling van het beleid voor jongeren van 16-27 de afgelopen zeven jaar staan twee convenanten: Het convenant Sluitende Aanpak dat in 2014 is getekend en het convenant 18-/18+ dat in 2018 is getekend.

Afbeelding tijdlijn opgestelde documenten omtrent jongeren 16-27

Convenant Sluitende Aanpak

Het convenant Sluitende Aanpak voor jongeren van 16-27 is in het leven geroepen omdat een van de opgaven van de gemeente was ervoor te zorgen dat jongeren sociaal en economisch zelfstandig zijn. Belangrijke onderdelen om dat te bereiken zijn het behalen van een startkwalificatie en het vinden van een plek op de arbeidsmarkt. Een sluitende aanpak werd daarvoor noodzakelijk geacht. Een aanpak waarbij alle betrokken partijen samen de verantwoordelijkheid nemen. De gemeente zag namelijk dat belemmeringen in de schoolontwikkeling worden veroorzaakt op drie gebieden: de wereld van de school, de leefwereld van de jongere (sociale relaties) en bij de jongere zelf (intra persoonlijk). Uitgangspunt van het convenant is dan ook dat het doorbreken van deze belemmerende factoren alleen kan gebeuren als de krachten vanuit deze drie werelden worden gebundeld: school, welzijn en specialistische (jeugd)zorg.

In het convenant spraken de ondertekenaars (zie tabel 'Partijen die convenanten Sluitende Aanpak en 18-/18+ hebben getekend' op pagina 15) af samen de volgende opgaven te gaan borgen:

- 1) Realiseren van de doorgaande lijn voorgezet onderwijs naar het beroepsonderwijs, vooral vmbo – mbo
- 2) Realiseren van de doorgaande lijn/aansluiting van onderwijs met de arbeidsmarkt (na school stroomt de jongere succesvol uit naar een betaald werk op de arbeidsmarkt)
- 3) Voorkomen en terugdringen van uitval (jongeren doorlopen het onderwijs goed, zonder uit te vallen en met een startkwalificatie als resultaat).

Doelgroepen

De focus van het convenant Sluitende Aanpak ligt op het onderwijs. De natuurlijke 'vindplaats' wordt in dit convenant dan ook de school genoemd. De beschreven doelgroep is jongeren tot en met 26 jaar, specifiek jongeren die op het vmbo/mbo, het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs zitten.

Uitgangspunten

Het voornaamste uitgangspunt binnen het convenant is dat uitvoerenden elkaar ongeacht de verschillen in organisaties opzoeken om datgene te realiseren wat voor de jongere nodig is. De organisaties worden gezamenlijk verantwoordelijk geacht en een goede integrale samenwerking is noodzakelijk.

Samenwerkingsconstructen

Binnen het convenant zijn twee samenwerkingsconstructen geconstrueerd om de doelen te borgen:

1) Schakelpuntoverleg

In het Schakelpuntoverleg nemen (vooral) uitvoerende professionals van de samenwerkende partijen plaats in een multidisciplinair overleg. Zij bewaken op casusniveau de doorgaande lijn van het voortgezet (speciaal) onderwijs naar het middelbaar beroepsonderwijs en de aansluiting met de arbeidsmarkt, met name voor de jongeren met wie de uitvoerende partijen er niet (volledig) zelf uitkomen. Deze casussen kunnen worden ingebracht vanuit de samenwerkende partijen of andere ketenpartners als zij er zelf (of samen) met een jongere niet uitkomen.

2) Kernteam

De opgave van het Kernteam is om in samenwerking de systeemverantwoordelijkheid waar te maken. In grote lijnen lijken de opgaven van het Kernteam op de opgaven binnen het gehele convenant, enkel gaat het binnen het convenant om het 'realiseren van de doorgaande lijn' en de opgave van het Kernteam is het 'bewaken en verbeteren van de doorgaande lijn'.

Betrokken partijen hebben toentertijd in een bijlage per opgave aangegeven wat er moet gebeuren om die systeemverantwoordelijkheid waar te maken. De taken die zijn geformuleerd lijken meer algemeen te zijn dan specifieke opgaven voor het Kernteam. De opdracht van het Kernteam is daarmee niet geheel duidelijk, evenals de samenstelling ervan en de frequentie waarmee zij samen moeten komen.

Convenant 18-/18+

In aanloop naar 2018 werd geconstateerd dat de overgang van 18- naar 18+ voor kwetsbare jongeren die zorg ontvangen vaak om meerdere redenen erg lastig is. Geconstateerd werd dat er geen soepele overgang was van hulp, ondersteuning en zorg rond het achttiende levensjaar, vaak omdat

- ➔ De Jeugdwet niet altijd goed aansluit op de Wmo, Zorgverzekeringswet of de Wlz
- ➔ De ondertoezichtstelling van de jeugdbescherming vervalt
- ➔ De voogdijmaatregel stopt
- ➔ De zorgfinanciering middels de jeugdwet ophoudt
- ➔ Pleegouders formeel geen pleegouders meer zijn
- ➔ De intramurale zorg afloopt.

Partijen (zie tabel 'Partijen die convenanten Sluitende Aanpak en 18-/18+ hebben getekend' op pagina 15) hebben met het tekenen van het convenant afgesproken dat een kwetsbare jongere geen last mag hebben van het bereiken van de achttienjarige leeftijd en dat de schakelmomenten soepel moeten verlopen zodat er continuïteit is in zorg en begeleiding. Het doel van de samenwerking binnen dit convenant is het verbeteren van de kwaliteit van leven van kwetsbare jongeren. Binnen dit convenant werden de volgende opgaven geformuleerd:

- 1) Het realiseren van een sluitende aanpak
- 2) Het verminderen van schooluitval
- 3) Toegang tot de arbeidsmarkt en
- 4) Een maximale participatie in de samenleving.

Deze doelstellingen beogen de partners te realiseren door samenhang te creëren tussen de verschillende leefgebieden en de daarbij horende 'activiteiten' op orde te krijgen voor deze groep jongeren voor hun achttiende verjaardag.

Een belangrijk aspect binnen het convenant is het Toekomstplan. Een aantal maanden voor het bereiken van de achttiende leeftijd wordt door de regisseur (verantwoordelijke partij) samen met de jongere een toekomstplan gemaakt. Dit toekomstplan sluit aan bij de motivatie en leefwereld van een jongere en benoemt welke ondersteuning er na de 18e verjaardag nodig is op de verschillende leefdomeinen: wonen, school, werk, inkomen, vrienden, relaties, vrije tijd en zorg. In het toekomstplan staat de actuele stand van zaken. Daardoor is er inzicht in de vorderingen van de actie en het behalen van de doelen.

Doelgroepen

De doelgroep waar dit convenant zich op richt zijn kwetsbare jongeren in de leeftijd van 18-/18+. Zij zijn kwetsbaar doordat ze op één of meerdere leefdomeinen problemen hebben. De domeinen zijn meestal leren, werken, sociale relaties en zelfredzaamheid.

Uitgangspunten

Er gelden de volgende uitgangspunten:

- ➔ Het bieden van ondersteuning en begeleiding naar maximaal haalbare zelfstandigheid en participatie op alle leefgebieden
- ➔ Problemen worden voorkomen of worden opgelost zodat de jongere naar vermogen kan deelnemen aan de maatschappij
- ➔ Door het versterken van de aanwezige structuur met gebruikmaking van het zelf-oplossend vermogen van de jongere en zijn/haar netwerk.

Organisatie	Sluitende Aanpak getekend	18-/18+ getekend
Eftly Hillesum Lyceum	X	X
Intermetzo	X	
De Linde	X	
De Ambelt (later geïntegreerd in EHL)	X	
ROC Aventus	X	
Technicampus	X	
Pactum	X	X
Raster	X	X
UWV	X	
Deventer Werk talent (nu KonnecteD)	X	
Jongerenloket Deventer	X	
Gemeente Deventer	X	X
Sociale teams Deventer (Team toegang Wmo / Voor Elkaar team)		X
Gezinscoaches Deventer (nu Team Toegang Jeugd)		X
Jeugdbescherming Overijssel		X
Jeugd GGZ		X
GGD IJsselland		X
HalteZ		X
Ambiq		X
Wonderkids (Mojo51)		X
William Schrikker Groep		X

Tabel Partijen die convenanten Sluitende Aanpak en 18-/18+ hebben getekend⁴

Samenwerkingsconstructen

Om hier invulling aan te geven werd vanuit het convenant 18-/18+ een brede werkgroep opgesteld. Het doel van deze werkgroep was *'het gezamenlijk en integraal versterken van de kansen van jongeren om sociaal en economisch zelfstandig te worden.'*⁵ De focus van de werkgroep ligt, net als binnen het convenant Sluitende Aanpak, op samen werken en samen verantwoordelijk zijn. Er is niet beschreven met welke frequentie de werkgroep bijeen komt, wat de doelen zijn en wat er besproken moet worden.

Het (succesvolle) Schakelpuntoverleg bestaat als enige voort

⁴ Er bestaan verschillende documenten waar betrokkenen van de convenanten in staan. Deze documenten zijn niet altijd congruent. De partijen in de tabel komen uit de oorspronkelijke documenten van de getekende convenanten

⁵ Werkdocument 18- 18+ gemeente Deventer (December 2017)

Omdat in 2018 een duidelijke overlap⁶ werd geconstateerd tussen beide convenanten werd in dat jaar vanuit de gemeente een voorstel voor een vervlechting van de convenanten. Dit voorstel is uiteindelijk niet geformaliseerd of in de praktijk uitgevoerd, maar interessant om te benoemen, omdat hierin binnen de vervlechting een overleg- en activiteitenstructuur werd voorgesteld om knelpunten vanuit de praktijk te signaleren en zowel praktisch als beleidsmatig op te kunnen pakken.

Voorgesteld werd dat er op uitvoerend niveau één casuïstiekoverleg zou komen die betrekking had op 18-/18+ én op de Sluitende Aanpak: het Schakelpuntoverleg. De partijen die waren aangesloten bij het convenant 18-/18+ konden dit overleg dan ook gebruiken om casuïstiek in te brengen. De volgende overlegstructuur werd voorgesteld:

- 1) Bestuurlijk overleg
Maken van strategische keuzes om vanuit hier slagkracht in te zetten ten aanzien van in het Kernteam geformuleerde knelpunten
- 2) Kernteam
Het doel van het Kernteam zou zijn *'in Schakelpunt geconstateerde knelpunten formuleren, duiden'*
- 3) Werkgroepen
Werken aan oplossingen voor de gesignaleerde knelpunten en de resultaten verbreden in Deventer
- 4) Schakelpunt
Tweewekelijks casuïstiekoverleg
- 5) Mini – symposia
Soort mini-werkconferenties om resultaten van de werkgroepen te presenteren

Zoals gezegd is dit voorstel niet volledig tot uitvoering gekomen. De ervaringen met het Schakelpuntoverleg zijn dusdanig positief dat deze een vaste centrale plaats heeft binnen de uitvoering van het convenant Sluitende Aanpak 16 - 27 en op structurele basis (tweewekelijks) bijeenkomt. Dat gold minder voor het Kernteam, dat tot begin 2020 bijeenkwam, maar sindsdien niet meer.

Wat dit betekent voor de huidige uitvoering van het beleid (de convenanten), welke knelpunten ervaren worden bij welke jongeren en hoe de lijn tussen uitvoering en beleid op dit moment functioneert bespreken we in het volgende hoofdstuk.

⁶ 1/3 van de partijen waren bij beide convenanten betrokken, er werden (deels) dezelfde casussen besproken en doelgroep en onderwerpen kwamen behoorlijk overeen.

2 DE SLUITENDE AANPAK IN DE PRAKTIJK

De kern van de evaluatie van de werkwijze kwetsbare jongeren 16 - 27 is hoe deze in de praktijk uitpakt: Is er sprake van knelpunten, bij welke jongeren doen deze zich vooral voor, hoe wordt de werkwijze in de praktijk uitgevoerd en hoe verloopt (en functioneert) de afstemming tussen uitvoering en beleid? Op deze vragen gaan we in dit hoofdstuk in.

Samen met uitvoerende professionals, management van betrokken partijen en jongeren hebben we gekeken naar hoe de werkwijze rondom kwetsbare jongeren in de praktijk uitpakt. We zijn met hen nagegaan wat de ervaringen zijn en waar knelpunten en behoeften liggen die mogelijk op een meer structurele (beleidsmatige) manier opgelost kunnen worden dan nu in de praktijk gebeurt. We zijn op basis van alle input gekomen tot een indeling in vier thema's waarbinnen we deze ervaringen, knelpunten en behoeften samenvatten:

- 1) Bij welke jongeren worden vooral knelpunten gesignaleerd?
- 2) Wat zijn knelpunten waar zij tegenaan lopen?
- 3) Samenwerking in het kader van de convenanten
- 4) De lijn tussen uitvoering en beleid

We sluiten elk van deze thema's af met een korte vooruitblik op mogelijke oplossingsrichtingen bij dat thema. Die oplossingsrichtingen werken we in [hoofdstuk 3](#) verder uit.

2.1 BIJ WELKE JONGEREN ZIEN WE KNELPUNTEN?

Om een goed beeld te hebben van waar in de uitvoering van beleid tegenaan gelopen wordt rondom 16 - 27-jarigen is het belangrijk om goed zicht te hebben op de jongeren bij wie zich nu knelpunten voordoen. Om hier zicht op te krijgen hebben we vooral het Schakelpuntoverleg als uitgangspunt genomen: dit is immers de plek waar ketenpartners jongeren (casussen) kunnen inbrengen als zij er niet meer uitkomen.

De focus lag hierbij op het vinden van trends, of gemene delers, onder de jongeren die in het Schakelpuntoverleg worden besproken. Het idee hierachter is dat als zich bepaalde trends voordoen, dit een reden kan zijn om te zoeken naar meer beleidsmatige dan ad hoc of individuele oplossingen.

Om te komen tot (een eerste) zicht op deze trends hebben we drie methoden toegepast:

- ➔ In de groepssessie met het Schakelpuntoverleg zijn we met de deelnemers aan de slag gegaan om gezamenlijk trends te ontrafelen onder de casussen die de afgelopen jaren zijn besproken
- ➔ We hebben 42 geanonimiseerde casusbeschrijvingen vanuit het Schakelpuntoverleg bestudeerd en geanalyseerd op welke kenmerken relatief veel voorkomen
- ➔ In de individuele interviews en groepsinterviews (ook met de jongeren) hebben we gevraagd of zij trends zien in bepaalde jongeren die tussen wal en schip dreigen te belanden

Bij welke jongeren zien we knelpunten?

- > Geen eenduidig beeld van trends in kenmerken van vastlopende jongeren
- > De jongeren worden steeds jonger: van 18+ naar 15/16
- > Steeds zwaardere problematiek: Vaker ASS, een beperking, psychische kwetsbaarheid en multiproblematiek
- > Relatief veel jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs
- > Jongeren die vanwege langdurige ziekmelding thuiszitten en onvoldoende in beeld zijn

Op basis van deze informatie zijn we tot een eerste indicatie gekomen van trends in 'typen' jongeren waarbij knelpunten worden gesignaleerd. Deze beschrijven we in deze paragraaf.⁷

Geen eenduidig beeld van trends in kenmerken van vastlopende jongeren

We beginnen deze analyse met de observatie dat het beschrijven van 'rode lijnen', trends of gemene delers in de jongeren die in het Schakelpuntoverleg worden besproken in eerste instantie niet eenvoudig was. Zowel de blik van de uitvoerende professionals in het Schakelpuntoverleg, als de wijze

Kwetsbare jongeren (16 – 27) in Deventer

In de gemeente Deventer wonen ruim 15 duizend jongeren in de leeftijd van 16 – 27 (Monitor sociaal domein, 2021). De gemeente heeft in 2018 een schatting gemaakt dat 15 procent van deze jongeren (ruim 2200 jongeren) in meer of in mindere mate kwetsbaar is. Bij een klein deel van hen zijn de omstandigheden dusdanig dat zij in het Schakelpuntoverleg worden besproken. In dit overleg worden jaarlijks ongeveer 40 tot 55 jongeren besproken. Dat gaat dus om een relatief klein deel van de kwetsbare jongeren.

waarop de casussen worden gedocumenteerd, is er in de praktijk niet op gericht om trends te signaleren: het doel is die specifieke jongere helpen. Tijdens de sessie met het Schakelpuntoverleg was de eerste reactie bovendien dat iedere jongere uniek is en de problematiek en knelpunten zo divers zijn dat hierin niet eenvoudig, of eenduidig, een rode lijn in te ontdekken zou zijn. Gedurende de sessie kwamen echter toch een aantal kenmerken naar voren die door de groep professionals gedeeld werden als kenmerken die zij (steeds) vaker in het Schakelpuntoverleg voorbij zagen komen.

⁷ We benadrukken dat dit een eerste indicatie betreft die zich beperkt tot de inhoud, ervaring en omvang van de bronnen die wij geraadpleegd hebben.

De jongeren zijn jonger: van 18+ naar 15/16

Zo gaven de professionals van het Schakelpuntoverleg als eerste aan dat de jongeren die de laatste jaren besproken worden jonger zijn. Voorheen werden er nog met regelmaat jongeren van boven de achttien besproken, tegenwoordig gaat dit vaker over jongeren van vijftien of zestien jaar. Wat hierbij met regelmaat gezien wordt is dat de jongere vastloopt in het onderwijs en de school niet meer weet wat ze met hen aan moeten. Tegelijkertijd zijn ze nog te jong om te gaan werken.

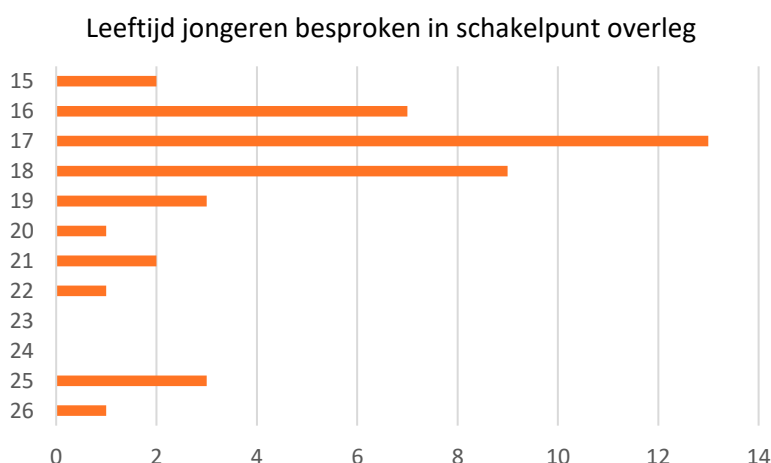
Een verklaring die professionals zelf geven voor de jongere leeftijd is dat dit jongeren zijn die voorheen onder de Wajong zouden vallen. In het verleden ging het UWV met deze jongeren aan de slag en waren ze uit het zicht van de gemeente. Nu blijven ze in beeld, vallen onder verantwoordelijkheid van de gemeente, ontvangen geen dienstverlening van het UWV en komen zodoende ook in het Schakelpuntoverleg voorbij. Juist omdat het UWV voorheen voorzag in een aanbod van dienstverlening of voorzieningen en dit nu veranderd is komen professionals er in de praktijk minder goed uit met deze jongeren.

“Scholen hebben heel lang Wajong als perspectief kunnen geven. Die komen erachter dat ze nu iets moeten met die groep.”

Er wordt daarnaast gewezen naar de ontwikkeling van inclusief onderwijs en passend onderwijs, als verklaring voor de jonger wordende jongeren: scholen proberen de jongeren met wie het niet goed gaat heel lang intern op te vangen, maar tegen de tijd dat ze gespecialiseerde hulp van buiten inroepen is de problematiek soms al zodanig opgelopen dat de school er met de leerling niet meer uitkomt. Die leerlingen lopen vast in het onderwijs en de school 'laat ze tegen die tijd het liefst los'.

Ook kan een deel van de verklaring - en een nuance in het beeld dat jongeren die vastlopen jonger worden - liggen in het gegeven dat ketenpartners het Schakelpuntoverleg zien als een orgaan dat vooral gericht is op het onderwijs, ondanks dat dat niet de insteek van het Schakelpuntoverleg is. Bij de oudere jongeren wordt onderwijs niet altijd als een geschikt scenario gezien. Zo gaf iemand van Aventus⁸ aan dat zij met die jongeren niet snel naar het Schakelpuntoverleg stapten, juist omdat het gevoel bestond dat het Schakelpuntoverleg vooral draaide om terugleiden naar het onderwijs. Bovendien geldt voor de wat oudere jongeren dat zij minder vaak hulpverlening ontvangen of in het algemeen in beeld zijn. Hierdoor ontbreekt een mogelijke signaleringsfunctie of schakel richting het schakelpuntoverleg.. Het kan dus ook zijn dat een deel van de jongeren waar zich wel knelpunten voordoen op dit moment niet in beeld komt van het Schakelpuntoverleg.

Het beeld dat de jongeren jonger worden is een beeld dat de professionals met ons deelden. Een analyse van de 42 verstrekke dossiers komt overigens maar deels overeen met de bevinding dat de besproken jongeren nu vaker vijftien of zestien zijn: deze jongeren zijn vaak in de jaren 2002-2004 geboren en waren op het moment dat zij besproken werden dus zestien tot negentien jaar oud (zie grafiek). Wel is duidelijk dat er ook oudere jongeren bij zitten, maar die zijn in de minderheid.

Grafiek Leeftijd jongeren Schakelpuntoverleg schooljaar 2020-2021

⁸ Persoon was niet direct betrokken bij het Schakelpuntoverleg

Hoewel de overgang van 18- naar 18+ tijdens sessie met het Schakelpuntoverleg minder expliciet naar voren kwam blijkt uit de dossiers dat dit thema ook regelmatig speelt in de casussen die behandeld worden. In één casus werd het ook een aantal keer benadrukt dat de casus te laat ingebracht was, omdat de achttiende verjaardag al dichtbij was. Hierdoor ontstaat druk omdat er binnen korte tijd een oplossing gevonden moet worden.

Steeds zwaardere problematiek: Vaker ASS, een beperking, psychische kwetsbaarheid en multiproblematiek

Ook valt het de deelnemers van het Schakelpuntoverleg op dat zij steeds vaker jongeren met zwaardere problematiek bespreken in vergelijking met eerdere jaren. Bij relatief veel jongeren is er sprake van een stoornis in het autisme spectrum (ASS), een (licht) verstandelijke beperking en psychische problematiek. Het gaat volgens hen ook relatief vaak om jongeren met multiproblematiek. Bij multiproblematiek gaat dit volgens de professionals om zo'n diversiteit aan problemen dat er niet echt een duidelijkere trend aan te geven is dan 'multiproblematiek'.

Uit de dossieranalyse blijkt eveneens dat jongeren vaak problematiek in de hoek van ASS hebben. Vaak wordt dit expliciet bij een casus benoemd, soms ook niet maar dan wordt er wel gesproken over problematiek en kenmerken die dichtbij ASS liggen of hier sterk op lijken. Ook speelt in meerdere casussen psychische problematiek op het vlak van angsten en PTSS een rol. Angsten vielen veelal in de sociale hoek, soms aangewakkerd door de coronacrisis. Ook zaten er meerdere casussen tussen met multiproblematiek en ondersteuningsbehoeften op een veelheid aan leefgebieden.

Relatief veel jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs

Daarnaast geven de deelnemers aan het Schakelpuntoverleg aan dat een groot deel van de jongeren die zij bespreken op het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) zit of voorheen op het VSO heeft gezeten. Deze jongeren lopen al in het VSO vast of ervaren een zeer moeizame overgang naar het MBO (of de arbeidsmarkt). In de volgende paragraaf ('Waar lopen de jongeren tegenaan?') gaan we dieper in op het knelpunt van de moeizame overgang tussen V(S)O en MBO.

Thuiszitters die niet zijn aangemeld bij leerplicht

Tot slot wordt door Team Toegang Jeugd aangegeven dat ze de laatste jaren een groep van ongeveer 30 jongeren hebben gezien die niet bij leerplicht, hulpverlening of het samenwerkingsverband in beeld zijn, maar wel langdurig thuis zitten. Deze jongeren zijn ziekgemeld, maar de school kan en mag ze vervolgens niet melden bij leerplicht. Deze leerlingen zijn namelijk niet ongeoorloofd afwezig; dit maakt ze wettelijk gezien ook geen 'thuiszitters'. Hierdoor bestaat het risico dat de jongere uit zicht blijft, terwijl deze niet naar school gaat en wel behoefte aan ondersteuning heeft.

De gemeente erkent dat het onwenselijk is als deze groep niet in beeld is en is een project gestart waarmee ze hierop in proberen te spelen: M@ZL (medische advisering ziekgemelde leerling). Het idee is dat bij een bepaald aantal uren ziekteverzuim M@ZL in gang wordt gezet en, indien nodig, een gesprek volgt met de jeugdarts. Op die manier wordt geborgd dat de jongeren eerder in beeld komen en dat in een eerder stadium geconstateerd kan worden of er vanwege medische redenen meer ondersteuning nodig is of juist dat er geen medische reden voor het verzuim is. In dat laatste geval zou dit geregistreerd kunnen worden als ongeoorloofd verzuim bij de leerplicht.

Vooruitblik op oplossing: Creëer structureel zicht op trends & inzetten op preventie

In deze analyse is een start gemaakt om zicht te krijgen op welke jongeren vastlopen. In de toekomst is het echter van groot belang dat hier structureel zicht op komt. Op die manier ontstaat er structureel zicht op de grotere groepen jongeren waar praktische of beleidsmatige oplossingen voor kunnen komen. Het Schakelpuntoverleg is een logische centrale plaats waar deze trends gesignaleerd kunnen worden, maar ook de ketenpartners zelf kunnen hier een belangrijke rol in spelen. Lees [hier](#) meer over deze oplossingsrichting...

Het inzetten op preventie door middel van psycho educatie op scholen kan bijdragen aan het verminderen van de stigma's rondom psychische problemen. Hiermee kunnen ook de jongeren geïnformeerd worden over waar ze heen kunnen met een eventuele hulpvraag. Lees [hier](#) meer over deze oplossingsrichting..

2.2 WAAR LOPEN DEZE JONGEREN TEGENAAN?

Nu een beeld is geschetst van welke jongeren in het Schakelpunt veelal worden besproken hebben we gekeken naar waar zij (en de professionals die met hen werken) tegenaan lopen in de praktijk. Om

Waar lopen deze jongeren tegenaan?

- > Relatief veel jongeren lopen vast in de overgang van V(S)O naar MBO
- > Door systeemshoten zitten er mazen in het vangnet van jongeren
- > De problematiek van de jongere overstijgt vaak de programma's en 'hokjes'
- > Jongeren zijn 'loketjesmoe' maar willen vooral begeleiding tijdens wachten
- > Beperkt aanbod in/dichtbij Deventer

deze vraag te beantwoorden hebben we gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- ➔ In de groepsessie en de individuele interviews met de deelnemers van het Schakelpuntoverleg zijn we ingegaan op knelpunten die jongeren ervaren en knelpunten die zij zelf in hun werk ervaren
- ➔ We hebben 42 geanonimiseerde casusbeschrijvingen vanuit het Schakelpuntoverleg bestudeerd en geanalyseerd
- ➔ In de groepsinterviews met de jongeren hebben we gevraagd waar zij in het verleden vaak tegenaan zijn lopen in de praktijk of welke verhalen zij vaak om zich heen horen

Relatief veel jongeren lopen vast in de overgang van V(S)O naar MBO

Voor zowel leerlingen uit het VSO als het VMBO geldt dat een deel van hen een zeer moeilijke overgang vanuit het voortgezet onderwijs naar het MBO doormaakt. De professionals van het Schakelpuntoverleg benoemen dat dit een periode is waarin met de jongeren veel mis kan gaan, door tal van redenen.

Allereerst zijn jongeren die daar baat bij hebben vanuit het voortgezet onderwijs vaak een intensieve begeleiding gewend, vaak ook één-op-één. Dit wordt op het MBO niet of veel minder gegeven, maar de professionals geven aan dat deze jongeren dat nog wel nodig hebben.

Daarnaast zien professionals dat jongeren vastlopen op praktische zaken zoals opeens moeten reizen met de trein of het bestellen van boeken. Zij krijgen daar geen begeleiding bij, krijgen vervolgens waarschuwingen of boetes, mogen de klas niet meer in en dreigen uit te vallen van school. Veel van deze jongeren proberen de overstap wel te maken, maar vallen al snel uit. Vanuit het Schakelpuntoverleg wordt hierbij meerdere malen benoemd dat voor deze jongeren een vorm van passend onderwijs op het MBO nodig, maar dat dit niet beschikbaar is.

"Een groot knelpunt is dat het onderwijs niet aansluitend is voor veel van de jongeren. Die komen hier terecht en dan moeten wij heel creatief aan de slag om de mogelijkheden te creëren."

Ook wordt geconstateerd dat een deel van de jongeren geen passende vervolgopleiding vindt of heeft gekozen en hierdoor uitvalt. Soms komt dit doordat de opleidingsrichting (vaak meer praktische Mbo-opleidingen) die eigenlijk bij de jongere past niet in de buurt beschikbaar is en de jongere niet bereid is om een opleiding verder weg te gaan volgen. Soms ook doordat de jongeren zich onvoldoende hebben verdiept in de keuze van de vervolgopleiding en te weinig zicht op de arbeidsmarkt hebben. Volgens een van de professionals leidt dit ertoe dat veel jongeren maar iets kiezen, omdat ze moeten kiezen, maar daardoor bij een niet passende opleiding terecht komen. De jongeren die wij hebben gesproken bevestigen dit. Zij noemen als belangrijk punt dat zij te weinig geïnformeerd worden over - en begeleid bij het kiezen van een vervolgstudie. Een van de jongeren gaf aan dat zij door haar ADHD moeite heeft met keuzes maken en door de matige begeleiding inmiddels met vijf verschillende opleidingen is begonnen en met vier daarvan al snel weer was gestopt.

Good practice: Samenwerking Etty Hillesum Lyceum (Arkelstein) en Aventus (Entree opleiding)

Een goede samenwerking met gedeelde verantwoordelijkheid, een soepele overgang naar MBO en onderlinge financiële afspraken is mogelijk. Een voorbeeld hiervan is de constructie die Arkelstein (praktijkonderwijs) en de entreeopleidingen van Aventus tot stand hebben gebracht.

Voor de leerlingen van Arkelstein die doorstromen naar MBO 1 is overeengekomen dat zij de tijd grotendeels op Arkelstein kunnen blijven doorbrengen en één dag in de week op het ROC komen. Zij behouden een mentor vanuit Arkelstein, die de jongere al goed kent en kunnen op deze manier veel geleidelijker wennen aan het ROC. Stroomden de leerlingen door naar MBO 2, dan draait de constructie om en verblijven zij het grootste deel van de tijd op het ROC, maar ook nog één dag in de week op Arkelstein. Arkelstein en Aventus hebben hierover financiële afspraken gemaakt waardoor beide partijen tijd en ruimte kunnen leveren, zonder dat zij zich zorgen hoeven te maken over bekostiging. Het vermoeden onder de geïnterviewde professional is dat deze constructie leidt tot veel minder uitval van jongeren, zij beter terecht komen en het op die manier alle partijen meerwaarde levert. Het voortgezet (praktijk)onderwijs blijft dus in contact met de jongere terwijl de jongere een relatie opbouwt met de professionals van de vervolgopleiding.

Door systeemschotten zitten er mazen in het vangnet van jongeren

Door de welbekende 'schotten' die samenhangen met wet- en regelgeving doen er zich mazen voor in het vangnet dat gemeente en ketenpartners beogen te leveren voor kwetsbare jongeren. Zowel van de deelnemers van het Schakelpuntoverleg als uit de bestudeerde casussen komen meerdere voorbeelden aan bod die dit illustreren. Dit doet zich op tenminste twee manieren voor:

- 1) De jongere voldoet niet aan vereisten die het systeem stelt om voor een bepaalde regeling of voorziening in aanmerking te komen. Jongeren vallen met hun problematiek regelmatig tussen wet- en regelgeving in: de gewenste oplossing is (formeel) niet mogelijk, omdat ze niet aan bepaalde eisen voldoen. Tijdens de observatie van het Schakelpuntoverleg en uit de dossieranalyse kwamen hiervan ook meerdere voorbeelden voorbij (zie voorbeeld 1 en 2).

Voorbeeld 1

In het Schakelpuntoverleg werd een leerling van 17 besproken. School was geen passende plek, dus werd er gezocht naar een dagbestedingsplek. X zou waarschijnlijk een geschikte plek zijn, maar daarvoor is een persoonsgebonden budget (pgb) vereist. Doordat moeder onder bewind staat is een pgb echter niet mogelijk en wordt de leerling niet toegelaten tot X.

"Het kan toch niet zo zijn dat dit niet mogelijk is? Als dat zo is, dan is de gemeente toch wel heel verkeerd bezig."

Afgesproken werd, onder andere, dat uitgezocht gaat worden of een pgb inderdaad niet mogelijk is onder deze omstandigheden en hoe dit opgepakt kan worden.

Voorbeeld 2

Een leerling van 17 heeft haar VMBO diploma gehaald, met de hakken over de sloot. De geschikte vervolgopleiding zou voor haar, gezien haar omstandigheden en voorkeur en ook volgens de professionals, eerder een entreeopleiding dan een opleiding op MBO 2-niveau zijn. Zij heeft hier echter geen toegang toe omdat ze haar VMBO diploma heeft gehaald en dus in aanmerking komt voor MBO 2. Haar problematiek is ook niet niet zwaar genoeg voor het doelgroepenregister.

"Soms zouden problemen makkelijk oplosbaar zijn, maar omdat er allemaal regeltjes zijn mag het allemaal niet."

- 2) Voor professionals en ketenpartners vormt het een drempel om de verantwoordelijkheid voor een jongere op te pakken, omdat zij hier niet voor bekostigd worden of het onduidelijk is hoe de financiering geregeld zal worden. Hierdoor vormt het dus ook een negatieve impuls om integraal samen te werken rondom een jongere. Zowel bij de sessie met het Schakelpuntoverleg als in de individuele interviews wordt aangegeven dat dit financieringsvraagstuk vaak een belemmering vormt om een jongere gezamenlijk op te pakken en er zodoende voor zorgt dat partijen 'hun handen afhouden van een jongere'. Gevolg is dat er nog veel vanuit 'hokjes' of eilandjes wordt gehandeld (zie ook [paragraaf](#) over gedeelde verantwoordelijkheid).

Good practice: maatwerkbudgetpotjes

De voorzitter van het Schakelpuntoverleg heeft een maatwerkpotje maatwerkbudget tot haar beschikking (€10.000 totaal, voor meerdere jaren). Vanuit dat potje kunnen zaken zoals studieboeken, studiebenodigdheden of borg voor een kamer gefinancierd worden. Er kan gebruik worden gemaakt van dit potje wanneer er snel een oplossing moet komen en er uit andere budgetten geen mogelijkheden zijn. Er mag wel enkel gebruik gemaakt worden van het potje wanneer het directe doel is: het behalen van een startkwalificatie.

Daarnaast heeft de gemeente afgelopen schooljaar het budget 'projecten in het kader van vsv' een aantal keer ingezet voor maatwerkoplossingen die op geen enkele andere manier gefinancierd konden worden (dit waren ook casussen uit het schakelpunt). Dit budget is beschikbaar als een van de projecten van het uitvoeringsplan Van Wieg naar Werk.

De problematiek van de jongere overstijgt vaak de programma's en 'hokjes'

Samenhangend met de veel voorkomende multiproblematiek onder jongeren die vastlopen en bovengeschetst knelpunt rondom systeemschotten, wordt geconstateerd dat de problematiek en hulpvraag van de jongeren regelmatig de (begrotings)programma's en loketten van de gemeente overstijgt. Er spelen dan zowel vragen die vallen onder 'Jeugd en onderwijs' als onder 'Meedoen' en/of 'Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt', waardoor jongeren (en hun gezin) bekend zijn bij zowel Team Toegang Jeugd als, Team toegang Wmo, BAD, Konnected en het Jongerenloket. Op al die domeinen doen zich dan vragen voor, op het gebied van mogelijkheden en vereisten bijvoorbeeld. Dat is voor de jongeren en hun omgeving zelf complex om uit te zoeken en onoverzichtelijk, maar ook voor de professionals die de jongere ondersteunen. Dit wordt ook in het Schakelpuntoverleg en door de professionals in de individuele interviews met regelmaat geconstateerd.

"We hebben loketten gecreëerd zodat onze werkzaamheden duidelijker zijn maar dat maakt het juist lastiger voor de doelgroep."

De professionals in de praktijk merken daarbij dat het vaak onduidelijk is wie de regie voert of wie het 'totaaloverzicht' heeft. Doordat dit ontbreekt blijven partijen ook meer vanuit het eigen hokje handelen en denken en is het minder mogelijk om maatwerkoplossingen te bedenken. In het Schakelpuntoverleg wordt dit vanwege het multidisciplinaire karakter al meer bereikt (zie voorbeeld 3), maar ook daar merken ze dat het nog veel voorkomt dat niet alle relevante programma's van de gemeente vertegenwoordigd zijn, terwijl zich tijdens de casusbespreking vaak wel programma-overstijgende vragen voordoen.

Voorbeeld 3

In het Schakelpunt werd voor een meisje van 18 een dagbestedingsplek of een beschutte werkplek gezocht voor een aantal dagdelen per week. Haar weerbaarheid en belastbaarheid zijn redelijk laag en ze weet zelf niet zo goed wat ze leuk vindt om te doen later. Nadat haar casus ingebracht was in het Schakelpuntoverleg hebben verschillende partijen (Ferm, Raster, het HlPhuis, Arkelstein) aangegeven dat zij haar mogelijk konden helpen. Eerst maakte zij kennis met X. Dat ging wat moeizaam maar Raster zou haar hierin ondersteunen. Ze gaat starten bij X, deels via Ferm. Ondertussen wordt ook Wajong voor haar aangevraagd, welke ze uiteindelijk krijgt toegekend.

“Wat goed zou zijn is een regievoerder over de hokjes heen. Iemand die zegt: nu gaan we het anders doen en dat er dan niet zoveel gedoe komt.”

Ook in de dossieranalyse kwamen we meerdere casussen tegen waar sprake was van multiproblematiek die ertoe kon leiden dat de jongere vastliep tussen de systemen. Bij deze complexe casussen, waar op meerdere leefgebieden hulp nodig is en verschillende organisaties betrokken zijn, komt uit de dossiers naar voren dat zij een risico lopen op dat de verantwoordelijkheid en rolverdeling minder duidelijk wordt. Ook zagen we voorbeelden waarbij de verschillende organisaties verschillend oordeelden over de problematiek. De een noemde de hulpbehoefte op een veelheid aan leefgebieden een woonprobleem, de ander een te zware problematiek voor hun organisatie, waardoor de handelingsnelheid om de jongere te helpen duidelijk vertraagd werd.

Jongeren zijn ‘loketjesmoe’ maar willen vooral begeleiding tijdens wachten

Door de leefdomein-overstijgende problematiek van veel van de jongeren, en door de hokjes of eilandjes waarbinnen instanties functioneren, hebben zij vaak ook met een veelheid aan zorg- en hulpinstanties te maken. Jongeren uit de jongerenraden ervaren hierbij veel dat zij ‘van het kastje naar de muur gestuurd worden’ en geven hierbij aan dat dit zeer demotiverend werkt. Volgens professionals zijn de jongeren door al die ervaringen ‘loketjesmoe’ geworden. Zij zien jongeren bovendien regelmatig afhaken als zij lang op een wachtlijst staan of in onzekerheid verkeren.

Opvallend is dat de jongeren uit de jongerenraden hierover zeggen dat zij de wachttijd (voor hulpaanbieders) in principe wel begrijpen, “dat is nou eenmaal zo”, maar dat het gebrek aan contact en begeleiding *tijdens* het wachten vooral een probleem is. De jongere verkeert dan lange tijd in een situatie zonder ondersteuning, vaak in onzekerheid over de toekomst.

Vanuit Ferm is er wel de mogelijkheid om in korte tijd een tijdelijke coach aan te wijzen. Volgens een van de professionals vinden jongeren deze een-op-een coaching heel prettig, omdat het om vrij intensieve coaching gaat. Maar de mogelijkheden zijn vaak te beperkt voor de werkelijke behoefte: jongeren krijgen de coach voor drie maanden, maar sommige jongeren hebben daar niet genoeg aan. Vervolgens wordt de jongere dan weer aan iemand anders overgedragen.

Ook binnen de stuurgroep van Ferm werd gezien dat de coaches regelmatig ingezet werden voor jongeren die langere begeleiding nodig hebben, omdat hun problematiek zwaarder is dan in drie maanden op te lossen is. De stuurgroep heeft daarom recent besloten de regels aan te scherpen en tegelijkertijd in te zetten op een betere screening aan de voorkant. Op deze manier worden de jongeren ‘beschermd’; zij krijgen hulp die aansluit bij de problematiek en de juiste zorg. De Ferm coaches worden voortaan alleen nog ingezet als er een link is met school (vsv voorkomen). Dit is altijd de bedoeling geweest (en ook waarvoor de middelen bedoeld zijn), maar de afgelopen jaren werd dat een beetje losgelaten. Door een betere screening aan de voorkant is het idee dat jongeren die langere zorg nodig hebben direct naar de juiste ondersteuning verwezen worden en dus niet eerst in een 3 maanden traject wordt gezet. Die screening wordt nu door de Plusvoorziening van Ferm gedaan. Ze houden bij hoeveel coachingstrajecten voor jongeren ze afwijzen om deze reden en hebben

contact met de lokale toegangsteams. In de volgende stuurgroepvergadering (december 2021) wordt deze werkwijze geëvalueerd.

Toch geeft dit aan dat er, zowel binnen het werkveld als bij de jongeren zelf, behoefte is aan snel inzetbare coaches of hulp, juist ook bij de jongeren die zwaardere problematiek hebben. Het is de vraag of dat binnen de huidige mogelijkheden voldoende gerealiseerd kan worden zonder de inzet van Ferm coaches, juist vanwege de langere wachttijden bij meer gespecialiseerde en intensieve hulp.

“Ik denk dat er heel veel jongeren zijn die een GGZ-behandeling nodig hebben, maar niet willen. In de tussenperiode moet zo'n jongere wat ondersteuning krijgen, ook in een veilige en eigen woonomgeving. Daar zijn totaal geen mogelijkheden voor in Deventer.”

Beperkt aanbod in/dichtbij Deventer

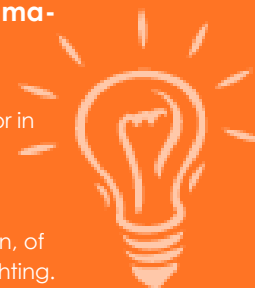
Een ander knelpunt dat naar boven kwam tijdens de interviews was het beperkte aanbod aan passende vervolgplekken of 'tussentrajecten' en begeleiding voor kwetsbare jongeren in Deventer. Het gaat vooral om plekken waar jongeren terecht kunnen wanneer regulier onderwijs voor hen (even) niet lukt. Bijvoorbeeld plekken om werknemersvaardigheden op te doen.

“Dat hoeft niet schools. Dat aanbod mist eigenlijk heel erg in Deventer. In plaats van een leerplicht een ontwikkelplicht.”

Vooruitblik op oplossing: Blijf in contact met jongere en werk programma-overstijgend

Een deel van bovenstaande knelpunten kunnen voor jongeren verzacht worden door in vaker contact te blijven met de jongere. Hiervoor lijken vooral digitaal een aantal mogelijkheden te zijn. Klik [hier](#) voor verdere toelichting op deze oplossingsrichting.

Programma overstijgend werken door een overstijgende 'adviseur 16-27' aan te stellen, of door meer verbindingen te leggen tussen de programma's is een tweede oplossingsrichting. Kijk [hier](#) voor de verdere invulling hiervan.

2.3 SAMENWERKING IN HET KADER VAN DE CONVENANTEN

De convenanten zijn in het leven geroepen om de jongeren beter van dienst te kunnen zijn bij de problemen die zij ervaren. De partijen die deze convenanten hebben getekend zijn onder andere overeengekomen om samen te werken om dat doel te bereiken. In de interviews zijn we daarom ook ingegaan op hoe de uitvoering van en samenwerking binnen de convenanten er op dit moment uit ziet in de praktijk en waar behoeften liggen voor (praktische) doorontwikkeling. We zijn hierbij begonnen vanuit het Schakelpuntoverleg, om vervolgens te kijken naar de bredere uitvoering en samenwerking vanuit de convenanten.

Samenwerking in het kader van de convenanten

- > Het Schakelpuntoverleg functioneert goed en heeft centrale positie binnen het convenant
- > De andere overlegstructuren binnen de convenanten zijn komen te vervallen
- > De focus ligt sterk op onderwijs, minder op arbeidsparticipatie en zorg
- > Inhoud van convenanten vaak onbekend bij partijen
- > Gedeelde verantwoordelijkheid op papier sterker dan in de praktijk

Het Schakelpuntoverleg functioneert goed en heeft centrale positie binnen het convenant

Door de jaren heen is het Schakelpuntoverleg gegroeid tot een samenwerkingsvorm die stevig staat en die door veel van de direct betrokken partijen gevonden wordt. Zowel de deelnemers van het Schakelpuntoverleg als andere partijen die we hebben gesproken zijn het erover eens dat het Schakelpuntoverleg doorgaans goed werkt en tot goede oplossingen op (individueel) casusniveau leidt. De kracht zit hem er volgens hen in dat er veel verschillende partijen om tafel zitten en het gezamenlijke netwerk en de gezamenlijke denkkraft wordt ingezet. Een aantal partijen zijn structureel betrokken en andere partijen zijn incidenteel betrokken wanneer zij een casus willen inbrengen of wanneer hun expertise gewenst is. Door de betrokkenheid van deze verschillende partijen, zo geven de deelnemers aan, “kom je op een combinatie van constructies en ideeën”.

“Vijf jaar geleden is vanuit het convenant Sluitende Aanpak het Schakelpunt opgestart. Vanuit het niks zijn we daarmee begonnen en het heeft zich ontwikkeld tot een stabiele groep partijen uit Deventer.”

Ook uit de observatie van een van de overleggen komt dit beeld naar voren. Er worden vier casussen in twee uur tijd besproken. De casussen zijn ingebracht door verschillende partijen en zijn zeer divers te noemen: elke casus betreft een op het oog andere problematiek en bij elke casus wordt duidelijk waarom de partij of professional hem heeft ingediend en er zelf niet (volledig) uitkomt of wat de zorgen zijn omtrent de nabije toekomst van de jongere. Er wordt snel geschakeld en door alle partijen meegedacht over mogelijke oplossingen. De groep fungeert daarbij als een soort ‘levende sociale kaart’ en bediscussieert welke mogelijkheden het best passen of verkend moeten worden voor de casus. Uiteindelijk komt de groep tot een gezamenlijk besluit voor de casus, met afspraken over wie de regie over de jongere (over)neemt en welke acties worden ondernomen. De voorzitter vat dit afrondend samen en er wordt overgegaan naar de volgende casus.

Ook in de sessie met het Schakelpuntoverleg gaven de deelnemers zelf aan erg tevreden te zijn over het functioneren van het overleg. De deelnemers delen de opvatting dat zij vooral moeten kunnen blijven doen wat zij doen, omdat dat veel oplevert en goed gaat.

“Ik vind dat in het Schakelpuntoverleg treurige dingen voorbijkomen, maar het is heel inspirerend. Mensen zijn gemotiveerd en willen het beste voor de jongeren. Ik vind het een van de betere overleggen in de week.”

De andere overlegstructuren binnen de convenanten zijn komen te vervallen

Het Schakelpuntoverleg is op dit moment het enige nog functionerende formele overleg vanuit beide convenanten. In hoofdstuk 1 zagen we dat andere overleggen, zoals het Kernteam en de brede werkgroep 18-/18+ zijn komen te vervallen. Dit betekent dat de samenwerking binnen de convenanten in formele zin op dit moment vooral, naar tevredenheid, op uitvoeringsniveau plaatsvindt. Op managementniveau en bestuurlijk niveau vindt de samenwerking wel plaats als de partijen elkaar buiten een formeel overleg om vinden, of als deze plaatsvindt via een van de andere samenwerkingsverbanden in Deventer. In zekere zin kenmerkt dit de pragmatische aanpak in de gemeente Deventer om geen overbodige overlegstructuren in stand te houden, maar het levert ook een kwetsbaarheid op voor de lijn tussen uitvoering en beleid. Hier besteden we meer aandacht aan in [hoofdstuk 2.4](#).

De focus ligt sterk op onderwijs, minder op arbeidsparticipatie en zorg

Omdat er overlegstructuren zijn komen te vervallen, lijkt er momenteel vooral weinig formele invulling te zijn van de uitvoering van het convenant 18-/18+. De brede werkgroep zou het uitvoeringsorgaan zijn, maar wordt niet uitgevoerd⁹. De partijen die actief zijn in het Schakelpuntoverleg zijn voornamelijk de partijen die het convenant de Sluitende Aanpak hebben getekend (zie tabel 'Partijen die de convenanten Sluitende Aanpak en 18-/18+ hebben getekend en structureel betrokken zijn bij het Schakelpuntoverleg'). Voor vier van deze partijen geldt overigens wel dat zij ook het convenant 18-/18+ hebben ondertekend. Met uitzondering van Pactum, die standaard bij het Schakelpunt aansluiten, en Team Toegang Jeugd, die incidenteel aansluit, valt op dat met name de (specialistische jeugd)zorg beperkt vertegenwoordigd is in het Schakelpunt.

⁹ We baseren dit op een interview met een van de ondertekenaars van 18-/18+ die niet op de hoogte was van het bestaan van de brede werkgroep.

Organisatie	Sluitende Aanpak getekend	18-/18+ getekend	Betrokken bij Schakelpuntoverleg juli 2021
Etty Hillesum Lyceum	X	X	X (Praktijkonderwijs)
Intermetzo	X		
De Linde	X		
De Ambelt (later geïntegreerd in Etty Hillesum Lyceum)	X		X (via Etty Hillesum Lyceum)
ROC Aventus	X		X (betrokkene ook actief bij Ferm)
Technicampus	X		
Pactum	X	X	X
Raster	X	X	X
UWV	X		X
Deventer Werk talent (nu Konnected)	X		X
Jongerenloket Deventer	X		X
Gemeente Deventer	X	X	X
Sociale teams Deventer (Team toegang Wmo / voor Elkaar Teams)		X	X (Voor Elkaar team (iemand van De Kern))
Gezinscoaches Deventer (nu Team Toegang Jeugd)		X	X (op afroep)
Jeugdbescherming Overijssel		X	
Jeugd GGZ		X	
GGD IJsselland		X	
HalteZ		X	
Ambiq		X	
Wonderkids (Mojo51)		X	
William Schrikker Groep		X	

Tabel Partijen die de convenanten Sluitende Aanpak en 18-/18+ hebben getekend en structureel betrokken zijn bij het Schakelpuntoverleg

Gevolg is dat er voornamelijk casussen worden ingebracht vanuit onderwijs en welzijn (jongerenwerk). Dat kan ook komen door het beeld dat het Schakelpuntoverleg alleen op onderwijs is gericht. Dit blijkt ook uit een interview met een professional die zelf sporadisch bij het Schakelpunt aanschuift. Volgens deze professional is het Schakelpuntoverleg vooral gericht op terugkeer naar school en dus maar in beperkte mate gericht op arbeids- of maatschappelijke participatie. Voor veel van de casussen binnen hun organisatie speelt juist die vraag en dat vormt mogelijk een reden om deze casussen niet bij het Schakelpuntoverleg in te brengen. Dit beeld komt overeen met de dossieranalyse: hieruit komt naar voren dat de casussen en de oplossingen binnen het schakelpuntoverleg in de meeste gevallen gericht zijn op het onderwijs. Gezien de leeftijd van de jongeren die voornamelijk worden besproken en daarbij komende leerplicht is dit ook niet opmerkelijk.

Het valt verder op dat er relatief weinig vraagstukken en oplossingen gaan over de combinatie van problematiek op de gebieden onderwijs én jeugdhulp, terwijl er tegelijkertijd vaak sprake is van gecombineerde problematiek op deze gebieden. Uit de dossiers wordt weliswaar duidelijk dat er regelmatig oplossingen de revue passeren die buiten het onderwijs liggen, ook omtrent het inschakelen van zorg, maar in veel gevallen wordt uiteindelijk toch vooral een oplossing gekozen die draait om onderwijs. Minder vaak kwamen oplossingen buiten onderwijs of dagbesteding terug in de latere terugkoppeling die leidde tot het sluiten van de casus.

De zorginstanties (GGZ, GGD, HalteZ, etc.) die aangesloten zijn bij het 18-/18+ convenant worden niet vertegenwoordigd en zijn niet betrokken. Dit is opmerkelijk te noemen, omdat het Schakelpuntoverleg wel vaak aanloopt tegen problemen rondom de overgang naar volwassenheid, blijkt ook uit de dossieranalyse. Daarnaast worden veel jongeren besproken die (multi)problematiek hebben op het

expertisevlak van juist deze organisaties. Vanuit de zorg (ook jeugd GGZ) spraken we een afgevaardigde die aangaf dat het betrekken van gespecialiseerde zorg zeker van toegevoegde waarde kan zijn. Maar dat dit voor een casusoverleg zoals het Schakelpuntoverleg wel lastig realiseerbaar kan zijn. Een jeugdhulpaanbieder maakte zich met name zorgen over structureel deelnemen aan het Schakelpuntoverleg vanwege strenge AVG-regels. Ook Team Toegang Jeugd is het erover eens dat het toevoegen van zorg, zoals structureel een afgevaardigde van Team Toegang Jeugd en op basis van ingebrachte casussen ook specifieke zorgpartijen, het functioneren van het Schakelpuntoverleg zal optimaliseren. Om de jongeren beter te helpen, maar ook om de samenwerking te verbeteren. Een aandachtspunt dat Team Toegang Jeugd daarbij zelf nog geeft is dat na de 18^e verjaardag een jongere onder het Voor Elkaar Team en Team Toegang Wmo (voorheen sociale teams) valt. Betere afstemming tussen deze afdelingen is daarbij wenselijk. Juist door ook al gezamenlijk in het schakelpuntoverleg plaats te nemen is de verwachting dat dit zal bijdragen aan betere afstemming en samenwerking.

Inhoud van convenanten vaak onbekend bij partijen

Opvallend is dat wat er precies in de convenanten is opgenomen, en waar de partijen dus voor getekend hebben, bij bijna geen van de geïnterviewde professionals bekend is. Velen van hen hebben wel gehoord van de convenanten Sluitende Aanpak en 18-/18+, maar zijn niet bekend met de concrete afspraken die zijn gemaakt of opgaven die zijn geformuleerd. Dit bleek tijdens de interviews, maar ook tijdens de raadstafelsessie 'Oplossingen voor dak en thuisloze jongeren in Deventer' van 2 juni 2021. De uitvoerende professionals beschrijven het tekenen van de convenanten als "een *mooi champagne moment voor onze bestuurders*" maar zeggen dat er daarna vaak weinig gebeurt met de concrete uitvoering daarvan. Sommigen vragen zich dan ook af of, zelfs als de partijen de inhoud van de convenanten goed zouden kennen, het ook echt voldoende leeft bij iedereen. Een deel van de professionals zegt overigens wel behoefte te hebben aan meer kennis over de inhoud van de convenanten, een ander deel richt zich liever op de uitvoering.

"Ik hou me niet bezig met beleidsstukken. Ik richt me op die jongeren. Ik hou me daarvan afzijdig."

Good practice: Uitvoeringsplan 'Van Wieg naar Werk'

Het beleidskader 'Van Wieg naar Werk 5.0' waarin de beleidsplannen staan voor de periode 2019-2022 wordt ieder jaar uitgewerkt in een uitvoeringsplan. Deze wordt door een van de betrokkenen genoemd als good practice. Hierin worden namelijk concrete afspraken gemaakt en er is een regiegroep Jeugdhulp-Onderwijs aangewezen die de concrete afspraken bewaakt op het gebied van de verbinding jeugdhulp-onderwijs. Dit zou een mooi voorbeeld kunnen zijn voor hoe de convenanten ingericht kunnen worden.

Gedeelde verantwoordelijkheid op papier sterker dan in de praktijk

"Alle partijen zijn primair verantwoordelijk voor hun eigen deel, en samen zijn zij verantwoordelijk voor het geheel" staat omschreven in het plan van aanpak van het convenant Sluitende Aanpak (pagina 5). Uit alle interviews blijkt dat het op het niveau van gezamenlijke verantwoordelijkheid en onderlinge samenwerking in de praktijk nogal eens schuurt, al hebben ook allen positieve ervaringen op dit vlak. Professionals zien en ervaren bijvoorbeeld nog te vaak dat (professionals van) organisaties te sterk vanuit het eigen (financiële) belang opereren en dat partijen veel naar elkaar wijzen als het gaat om verantwoordelijkheid over een jongere, of de jongere wel erg makkelijk loslaten als deze niet meer onder hun verantwoordelijkheid valt. Soms doet zich dat ook voor bij jongeren die in het Schakelpuntoverleg zijn besproken en met wie van daaruit acties ondernomen worden. Vanuit Team Toegang Jeugd werd bijvoorbeeld verteld over een jongere van 16 voor wie onderwijs geen optie meer was. Hij wilde graag werken. Deventer werktalent (Konnected) was voor hem een goede optie, maar omdat hij pas 16 was kreeg hij geen financiering. Dit werd in het Schakelpuntoverleg besproken en van daaruit werden middelen vrijgemaakt. Toch duurde het proces ruim een half jaar. Volgens Team Toegang Jeugd was dat omdat er toen ook nog door verschillende partijen steeds naar elkaar werd verwezen.

“Ieder verdedigt toch wel eigen eilandje: liever niet bij ons. Het idee is heel goed: we gaan met zijn allen kijken, we hebben allemaal verantwoordelijkheid. Maar tussendoor kijkt ieder toch naar elkaar. Het is spannend en lastig om die verantwoordelijkheid te pakken. Partijen ontwijken dat.”

Dit wordt ook gezien bij de overgang van het V(S)O naar het MBO: de nazorg en een ‘warme overdracht’ vanuit het VSO of VMBO is vaak maar zeer beperkt. De professionals geven aan dat die in de praktijk vaak bestaat uit hooguit nog een belletje, maar dat de voormalige school van de jongere dan “zijn handen ervan aftrekt”. Deels komt dat volgens een van de professionals doordat de VSO-scholen een bepaalde handelingsverlegenheid kunnen hebben ten opzichte van de ROC's: het VSO is niet langer verantwoordelijk en kan het gevoel hebben zich niet teveel met de aanpak van het ROC te willen bemoeien. Maar er wordt ook geconstateerd dat de samenwerking tussen VSO en MBO nog moeizaam kan verlopen en er discussies kunnen zijn over wie welke verantwoordelijkheden nog heeft. Zo wordt benoemd dat het VSO een jongere “soms gewoon kwijt wil”, geen verantwoordelijkheid meer voelt voor de jongere en het MBO tegelijkertijd een verplichting heeft om de jongere aan te nemen. Voor de jongere werkt deze gang van zaken vaak niet: juist die jongeren lopen het risico al snel vast te lopen.

Good practice (maar ook ‘work in progress’): Overstapcoach

In mei 2021 is de gemeente Deventer gestart met de overstapcoach bij leerplicht en RMC (pilot voor drie jaar). Deze overstapcoach focust zich niet per definitie alleen op vmbo, maar wel op de overstap van vo/vso/pro naar mbo. De coach begeleidt jongeren in de overstap, maar de eerste ervaringen leren ook dat het heel veel regelwerk is om bijvoorbeeld een ROC duidelijk te maken welke begeleiding een jongere nodig heeft. En dat de overstapcoach in 24 uur niet de begeleiding kan bieden aan een jongere die soms heel veel nodig heeft. Komend schooljaar zal de overstapcoach haar eerste ervaringen ook delen met de scholen. De hoop is dat dit niet alleen op individueel niveau, maar ook structureel niveau tot verbeteringen zal leiden.

“Nazorg is 1 keer nabellen en klaar. Dan ben je niet actief bezig met ervoor zorgen dat de jongere goed terecht komt. Komt denk ik ook voor een deel door handelingsverlegenheid van de scholen.”

Geïnterviewde professionals benoemen dat dit te maken kan hebben met financiële belangen van de partijen. Volgens een van de managers draait het ook om ‘het voeren van het juiste gesprek met elkaar’, over wat het gezamenlijke doel echt is en waar je samen voor gaat.

“Wat mij opvalt is dat als wij met initiatief komen dan lijkt het alsof je op het territorium van anderen komt. Dat remt heel erg af.”

Wel wordt ook in meerdere interviews met zowel uitvoerende professionals als managers aangegeven dat er op het gebied van samenwerking een positieve ontwikkeling gaande is, waarin de lijnen tussen organisaties korter worden en professionals elkaar beter weten te vinden. Het Schakelpuntoverleg en de beleidsadviseurs binnen jeugd en onderwijs spelen hier een belangrijke rol in.

“Ik zie nu dat mensen van uitvoering elkaar steeds beter vinden, de lijnen zijn korter geworden. Ook op bestuurlijk niveau gebeurt dat wel.”

Vooruitblik op oplossing: Revitaliseer, actualiseer en concretiseer samenwerking

Het is duidelijk geworden dat er werk nodig is rondom de convenanten. Het gaat dan niet enkel over het actualiseren van de convenanten, iets waar veel partijen wel behoefte aan hebben. Het gaat daarvoor ook over het revitaliseren van de convenanten bij de partijen: de inhoud staat niet op het vizier en voordat we kunnen besluiten wat er precies geactualiseerd moet worden, is het zaak dat de huidige afspraken (weer) op het vizier komen. Als laatste is het ook belangrijk om te concretiseren door bijvoorbeeld het opstellen van een uitvoeringsplan en regiegroep die de gemaakte afspraken bewaakt. Lees [hier](#) meer over deze oplossingsrichting...

2.4 DE LIJN TUSSEN UITVOERING EN BELEID

Om in gezamenlijkheid een aanpak voor kwetsbare jongeren uit te voeren die structureel sluitend is, is het van belang dat beleid en uitvoering goed op elkaar afgestemd zijn. Het slot van de evaluatie richten we daarom specifiek op de lijn tussen uitvoering en beleid binnen de sluitende aanpak 16 - 27 en wat daarin succesfactoren en knelpunten zijn. We hebben binnen dit onderwerp grofweg gereflecteerd op twee verschillende situaties, namelijk de situatie 2014-begin 2020 (toen het Kernteam nog bestond) en de situatie van 2020-heden. Deze analyse hebben wij gedaan met input vanuit:

- ➔ De groepssessie met het Schakelpuntoverleg waarin we bespraken hoe momenteel de communicatie verloopt van knelpunten vanuit het Schakelpuntoverleg naar het beleid
- ➔ De individuele interviews met deelnemers van het Schakelpunt waarin we hebben gevraagd hoe zij de lijn zien van uitvoering naar beleid, zowel gemeentelijk beleid als de lijn in de eigen organisatie
- ➔ De individuele interviews met leden van het oude Kernteam waarin wij onder andere hebben gevraagd wat zij vonden dat goed en minder goed werkte aan het Kernteam.

De lijn tussen uitvoering en beleid

- Oorspronkelijke structuur (Kernteam) werkte niet
- Behoeftte aan zicht op structurele knelpunten
- De huidige lijn werkt tot op bepaalde hoogte, maar er wordt teveel van verwacht

Oorspronkelijke structuur (Kernteam) werkte niet

Vanuit de oorspronkelijke overlegstructuur was het Kernteam een belangrijke, maar tegelijkertijd niet erg geconcretiseerde rol toebedeeld om de lijn tussen uitvoering en beleid te borgen. Het Kernteam was opgericht met de opdracht om *“in samenwerking de systeemverantwoordelijkheid waar te maken”* en de opgaven van de Sluitende Aanpak te bewaken en te verbeteren. In het plan van aanpak van de Sluitende Aanpak staat niet verder gespecificeerd welke samenstelling dit Kernteam moest hebben, hoe vaak deze bij elkaar moest komen, welke concrete doelen het Kernteam had en hoe zij hun opdracht concreet moesten uitvoeren.

Dat bleek ook in de praktijk vaak onduidelijk te zijn. De leden van het Kernteam en de gemeente geven dan ook aan dat de convenanten zelf op dit punt onduidelijk waren en weinig concreet, en dat de gezamenlijke doelstelling onderling evenmin goed gespecificeerd werd. Daarbij kwam dat er binnen het Kernteam sinds de start in 2014 veel verandering in personele samenstelling plaatsvond. Het voorzitterschap werd meerdere malen doorgegeven en bij ketenpartners waren veel wisselingen van betrokken managers. Dit zorgde naar eigen zeggen ook voor onduidelijkheid bij alle partijen.

Ondanks de wisselingen en onduidelijkheid op sommige vlakken heeft het Kernteam toch zes jaar gefunctioneerd. De gemeente fungeerde hierbij als belangrijkste aanjager en inbrenger van agendapunten, andere partijen brachten zelden agendapunten in. Verschillende oud-Kernteamleden zeggen nu dat zij het gevoel hadden dat iedereen nog wel aan tafel schoof omdat eenieder het toch belangrijk vindt om met elkaar aan tafel te komen, maar dat de vraag *“Waartoe zijn wij als Kernteam op aard?”* eigenlijk onvoldoende beantwoord kon worden.

Bovendien gaf tenminste een van de managers aan dat er te vaak onderwerpen besproken werden die voor hem (zijn organisatie) niet relevant waren en dat dat toch het gevoel gaf dat zijn aanwezigheid op dat moment niet functioneel was.

Ook werd geconstateerd dat het uitvoeren van de actiepunten nagenoeg uitbleef. Volgens een van de deelnemers was het regelmatig zo dat er afspraken werden gemaakt, maar het daar dan ook bij bleef. Een volgende keer dat ze bij elkaar kwamen wist niemand meer wat er gedaan moest worden.

Sinds begin 2020 is het Kernteam niet meer bij elkaar gekomen. Samengevat lijkt dit te maken hebben gehad met:

- ➔ Dat het doel van het bestaan van het Kernteam onduidelijk was
- ➔ Veel personele wisselingen en steeds andere invulling van de voorzittersrol
- ➔ Weinig input vanuit partners
- ➔ Weinig commitment op actiepunten
- ➔ Corona-omstandigheden die bijeenkomen minder makkelijk maakten.

“Begin je vanuit casuïstiek, of begin je vanuit beleid? Er was ook ooit een soort stappenplan. In mijn beleving is het Kernteam een stille dood gestorven. Op allerlei tafels wordt het wel opgepakt. Maar het Kernteam was niet het goede middel om die verbinding tussen uitvoering en beleid goed te maken.”

Behoeftte aan zicht op structurele knelpunten

De afgelopen jaren is er, met en zonder bestaan van het Kernteam, te beperkt zicht geweest op structurele knelpunten waar de deelnemers van het Schakelpunt binnen de casussen tegenaan liepen. Een van de belangrijkste redenen hiervoor is dat er geen structurele manier is ingebouwd om dit soort trends vanuit de uitvoering te signaleren. Binnen het Schakelpuntoverleg worden casussen bijvoorbeeld wel vastgelegd, maar niet op een zodanige gestructureerde manier dat hieruit (eenduidige) trends in knelpunten gedestilleerd konden worden. Dit is overigens ook nooit de opdracht geweest naar het Schakelpuntoverleg of de voorzitter.

Over de wijze van vastleggen zijn tot op heden dan ook nog geen specifieke afspraken gemaakt: dit gebeurt nu op een manier die werkt voor de praktijk van het overleg, niet vanuit de gedachte dat het ook moet kunnen bijdragen aan het signaleren en opschalen van structurele knelpunten. Het betreft nu vooral korte verslagen met een korte casusbeschrijving om terug te kunnen lezen wat er besproken en afgesproken is en deze eventueel aan te vullen met vervolgacties.

Ook bij de deelnemers van het Schakelpuntoverleg is het benoemen van trends, of gemene delers, in de casussen en knelpunten die zij daarbij zien, geen vanzelfsprekendheid. Zij zijn vanuit de normale gang van zaken en een sessie zoals we die vanuit deze evaluatie hebben gehouden, niet gewend om samen die trends bloot te leggen. Ook gaf een van de deelnemers aan dat juist de eerdere ervaringen met beleid ertoe leidden dat ze op uitvoeringsniveau al snel het gevoel konden hebben *“laat ons nou maar doen wat we doen”*. Met die eerdere ervaringen werd bedoeld dat het doorgeven van knelpunten richting beleid vaak tot niets leidde:

“Wij werden wel gevraagd om mee te denken maar uiteindelijk deden ze toch wat ze zelf willen. Dan zit je met beleid aan tafel maar dan doen ze nog hun eigen ding.”

Het signaleren en opschalen (binnen de samenwerking) van meer structurele knelpunten gebeurde evenmin vanuit de organisaties zelf: die kwamen in de jaren dat het Kernteam actief was niet zelf met agendapunten waarin deze ingebracht werden. Dat kan deels komen doordat er ook intern bij de organisaties geen gestructureerde of objectieve manier is waarin trends in knelpunten worden gesignaleerd.

Tegelijkertijd bleek tijdens de interviews met voormalig Kernteamleden dat er wel een duidelijke behoefte onder het management (en hoger) is om met elkaar het gesprek aan te gaan aan de hand van (eenduidige) trends in knelpunten. In de praktijk komt het nu nogal eens voor dat er wel vanuit de ene organisatie wordt gewezen naar de andere, bijvoorbeeld vanuit de mededeling dat ze vooral knelpunten ervaren rondom hun (oud-) leerlingen, maar dat dit vaak alleen ondersteund wordt door een enkele casus. Voor (het management van) die andere organisatie roept dit vaak de vraag op of het echt om een veelvoorkomend probleem gaat, of dat een probleem bij een of enkele casussen groter gemaakt wordt dan het in werkelijkheid is.

“We moeten oppassen dat we van een casus niet de norm maken”

Zij geven dus aan juist behoefte te hebben aan een eenduidige of objectieve vaststelling van de meer structurele knelpunten en er ook juist dan het goede gesprek met elkaar over te kunnen voeren.

Good practice: Aanstelling(en) en invulling rol beleidsadviseurs

Meerdere partijen wijzen erop dat de relatie en samenwerking met de gemeente de afgelopen jaren sterk verbeterd is. Als belangrijkste reden zeggen ze dat de wethouder (Frits Rorink) goed toeziet op de portefeuille. Daarnaast zijn de partijen het erover eens dat de laatste jaren de juiste mensen zijn aangenomen. De beleidsadviseurs Jeugd en Onderwijs vullen hun rol zodanig in dat partijen veel meer een positieve en constructieve relatie met de gemeente ervaren dan voorheen.

“De gemeente neemt de regie. De beleidsadviseur neemt het initiatief dat de verschillende disciplines meer met elkaar gaan samenwerken. Zij vervult daarin een grote en belangrijke rol. Daardoor wordt er ook meer mogelijk. Er worden meer inhoudelijke gesprekken gevoerd die sneller tot concrete uitwerking komen. De beleidsadviseur heeft daar een belangrijke rol in, om die verbinding met elkaar te leggen.”

Voorheen was dat volgens meerdere geïnterviewden anders. Maar partijen wijzen ook naar zichzelf:

“Voorheen stonden wij ook wel meer met onze rug naar de gemeente toe, als ik eerlijk ben. Dat is ook veranderd. Wij stellen ons nu anders op, maar ook de gemeente.”

De huidige lijn werkt tot op bepaalde hoogte, maar er wordt teveel van verwacht

Een opvallende bevinding is dat de deelnemers van het Schakelpuntoverleg zelf in eerste instantie weinig urgentie zien in het versterken van de afstemming tussen uitvoering en beleid. Dit komt vooral doordat zij gericht zijn op de uitvoering en in de meeste gevallen ervaren dat zij er in gezamenlijkheid en met creatieve oplossingen wel uitkomen. Als er knelpunten zijn waar mogelijk op beleidsniveau iets mee gedaan zou kunnen worden dan hebben zij allen de verwachting dat die hun weg ‘naar boven’ vinden via de bestaande lijn: die tussen de voorzitter van het Schakelpuntoverleg en de beleidsadviseur Jeugd en Onderwijs.

Deze lijn blijkt in de praktijk ook tot op zekere hoogte goed te werken: de voorzitter speelt sommige concrete vragen of knelpunten door aan de beleidsadviseur en die probeert die op te pakken met de betreffende partijen. Dit gaat wel vrijwel altijd over knelpunten op casusniveau, die dus ook vooral voor die individuele casus opgelost worden. De wijze waarop dit door de beleidsadviseurs gebeurt wordt overigens door de verschillende partijen zeer prettig bevonden (zie ook tekstkader).

Zowel vanuit de oud Kernteamleden als vanuit de gemeente zelf is al gebleken dat er behoefte is aan zicht op waar structurele oplossingen nodig zijn. Die komen via de huidige lijn onvoldoende bovendrijven. Het is bovendien niet haalbaar om bij elk individueel knelpunt deze lijn in te zetten. Niet voor de voorzitter, niet voor de beleidsadviseur en ook niet voor de partijen: het zou te tijdsintensief zijn. Tot slot is de lijn ook mogelijk te ‘dun’, en daardoor kwetsbaar, omdat hij bestaat uit een enkele schakel: die tussen de voorzitter en de beleidsadviseur. Op deze manier zijn alleen de beleidsadviseur van de gemeente en de voorzitter van het Schakelpuntoverleg verantwoordelijk voor - en eigenaar van - het verwezenlijken van de verbinding tussen uitvoering en beleid, terwijl dit een proces is waar de samenwerkende partijen samen een rol in zouden moeten hebben.

Vooruitblik op oplossing: Bouw gezamenlijk de structuur rondom de lijn uitvoering en beleid uit

Een Kernteam, maar dan op een andere manier ingevuld, zou ervoor kunnen zorgen dat er een stevigere lijn komt tussen uitvoering en beleid. Dit kan op verschillende manieren vormgegeven worden. Belangrijk is in ieder geval het op het vizier houden van de gezamenlijke doelen. Lees [hier](#) meer over deze oplossingsrichting...

3 (NAAR) OPLOSSINGSRICHTINGEN: PRAKTISCHE INVULLING

Naast gesprekken over de samenwerking en de ervaren knelpunten hebben we ook veel gesproken over mogelijke oplossingen. In dit hoofdstuk bieden we zeven oplossingsrichtingen aan, die uitgewerkt zijn in meerdere concrete acties. De oplossingen zijn voor een deel gekomen uit de interviews en gedeeltelijk uit de analyse. Alle oplossingen zijn bedoeld als adviezen, hier zal in de praktijk nog handen en voeten aan gegeven moeten worden door de betrokken professionals.

Leer van good practices

Een belangrijk uitgangspunt dat voor alle oplossingsrichtingen geldt is dat we uit willen gaan van good practices. Het is namelijk makkelijk om te focussen op dat wat er nog beter kan, en dat hebben we binnen de opdracht ook overwegend gedaan, maar er gaan in Deventer rondom jongeren van 16-27 ook al veel dingen goed. We willen goede voorbeelden benadrukken en daarvan blijven leren. We kijken daarbij vooral naar hoe deze tot stand zijn gekomen. Dit doen we bijvoorbeeld door:

- 1) Leren van de good practices die genoemd zijn in deze rapportage
- 2) In themabijeenkomsten een good practice uit te lichten
- 3) In jaarlijkse bijeenkomst een good practice uit te lichten

Borg contact met jongere gedurende proces

Het van het kastje naar de muur gestuurd worden, iedere keer opnieuw je verhaal moeten doen, niet weten waar je moet zijn met vragen of problemen, zelf geen regie hebben over het proces en problemen met de AVG. Deze knelpunten, zoals omschreven in [hoofdstuk 2.2](#) kunnen gedeeltelijk worden opgelost of in ieder geval verminderd worden wanneer er regelmatig en laagdrempelig contact wordt gehouden met de jongeren. We stellen een aantal concrete oplossingen voor:

- 1) Eén contactpersoon/regievoerder voor elke jongere

Dit was ook een van de uitgangspunten van de Sluitende Aanpak, om één regisseur aan te wijzen voor de jongere. Vooral bij complexe casussen waarbij er meerdere organisaties betrokken zijn bij de jongere of het gezin is het van belang dat er één de regie neemt en het contact onderhoudt met de jongere. Hierbij is het belangrijk om allereerst in overleg met een jongere te komen tot een definitie van 'goed contact'. Op die manier ontstaat er meer duidelijkheid over de taak-en rolverdeling tussen de partners en jongeren en de gewenste frequentie, kanalen en insteek van het contact.¹⁰

- 2) Digitale mogelijkheden inzetten

Er zijn de afgelopen jaren door verschillende partijen websites, apps en andere systemen bedacht om contact te kunnen houden met jongeren. Online contact sluit aan bij de behoefte van de doelgroep (laagdrempelig) en is een werkwijze die de afgelopen 1,5 jaar relevanter is geworden dan ooit. Hieronder staan twee websites/apps omschreven die mogelijkheden bieden voor de doelgroep die binnen de Sluitende Aanpak valt.

¹⁰ met de pilot MDO van het jongerenloket gaat hier in de praktijk mee geoefend worden

Er zit echter wel een keerzijde aan. Onze eigen inschatting, en dit werd bevestigd door één van de betrokkenen bij de pilotfase, is dat deze mate van zelfregie mogelijk voor de jongeren die in het Schakelpuntoverleg worden besproken niet haalbaar is. Oorspronkelijk zit er geen begeleider of regievoerder bij die de jongere uitlegt hoe de website werkt. Dit zou voor deze jongeren een drempel kunnen vormen om überhaupt van start te gaan met de website. De voorwaarde voor deze jongeren zou dus zijn dat zij hier wel goed bij begeleid worden. Wanneer zij één regievoerder krijgen aangewezen (zie punt 1) zou dit een taak kunnen zijn voor hem/haar.

"Het zijn te veel stappen die gezet moeten worden. Of ze dat gaan doen weet ik niet. Het is voor een bepaald type jongere die dat gaat doen. Jongeren waar wij mee te maken hebben.. dat zijn te veel handelingen."

Voorbeelden digitale mogelijkheden

MaximaalJezelf

MaximaalJezelf is een online omgeving waar jongeren informatie kunnen krijgen over verschillende onderwerpen (gezondheid, financiën, e.d.), een actieplan kan opstellen en naar keuze professionals en organisaties inzicht kunnen geven in hun account. Dit doen zij vanaf hun eigen persoonlijke account en het idee is dat zij volledige eigen regie hebben en dat hun eigenaarschap hierdoor wordt gevoed. De website is door een pilotfase heen gegaan en wordt binnenkort opnieuw gelanceerd. MaximaalJezelf zou voor jongeren die in het Schakelpuntoverleg worden besproken een goede tool zijn om te gebruiken. Dit omdat zij vaak met veel verschillende instanties te maken hebben en op deze manier geen 'last' hebben van de AVG drempel (zij kunnen zelf bepalen welke informatie zij met wie kunnen delen en dat gaat sneller dan iedere keer opnieuw je verhaal moeten doen).

DigiContact

Een ander zeer belangrijk punt dat vooral werd benadrukt door de jongeren zelf is het aanbieden van ondersteuning tijdens het wachten op hulp/zorg. De jongeren gaven aan dat zij begrip hebben voor de lange wachttijsten, hoewel deze natuurlijk frustrerend zijn. Wat voor hen belangrijk is, is de hulp die gedurende deze tijd wordt aangeboden. Eén van de jongeren benoemde hier zelf al een concrete oplossing voor: de app DigiContact. Hiermee kunnen jongeren tijdens hun tijd op de wachtlijst wanneer er problemen zijn of zij met iemand willen praten, direct terecht bij een professional. Deze app werkt met beeldbellen en zij zijn 24 uur per dag bereikbaar. Voor 7,50 per maand krijgen jongeren toegang tot de app.

Kwikstart

Kwikstart is een gratis app en website voor jongeren die 18 jaar worden en/of (op het punt staan) de jeugdhulp te verlaten. In Kwikstart vinden jongeren alle te regelen zaken op een rijtje. Daarnaast staat er veel informatie in over jeugdzorg, verzekeringen, geldzaken, gezondheid en allerlei praktische tips. Naast landelijke informatie, kunnen gemeenten ook lokale informatie op de site plaatsen. Jongeren kunnen zo bijvoorbeeld vinden welke scholen er in hun woonplaats/gemeente zitten of waar de dak- en thuislozenopvang is.

3) Onafhankelijke cliëntondersteuning (actief) aanbieden

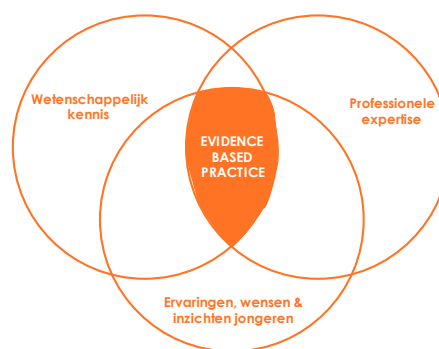
Een andere oplossing binnen het borgen van contact met de jongere wordt gevonden in de richting van onafhankelijke cliëntondersteuning. Naar aanleiding van de gesprekken met deelnemers van het Schakelpunt en gesprekken met jongeren bleek dat jongeren veel behoefte hebben aan laagdrempelige zorg en zij vooral vaak niet weten bij wie ze allemaal terecht kunnen met de hulpvraag die ze hebben. Hoewel onafhankelijke cliëntondersteuning altijd beschikbaar is weten veel mensen niet dat deze bestaat. Dit aanbieden op scholen zou een oplossing kunnen zijn om jongeren de laagdrempelige hulp te bieden die ze nodig hebben en verergering van problematiek op die manier tegen kunnen gaan. MEE is al gevraagd door de gemeente Deventer om aan de slag te gaan met de doelgroep 18-/18+. Dit zou binnen het Schakelpuntoverleg uitgebreid kunnen worden. Recentelijk is gemeente Deventer een 'Koploper gemeente' geworden rondom onafhankelijke cliëntondersteuning. Een goede eerste stap hierin is al gezet: het leggen van contact met de projectleider hiervan, om zo verdere samenwerking op te starten.

4) Borg dat op een snelle, eenvoudige manier begeleiding (bijv. coaching) ingezet kan worden. Zoals genoemd was vanuit het veld een duidelijke behoefte aan snel inzetbare begeleiding van jongeren. Dit was terug te zien in het groeiende gebruik van Ferm-coaching. Het werd echter ook steeds vaker ingezet voor jongeren met een zwaardere problematiek dan in drie maanden coaching opgelost kon worden. Vanuit de stuurgroep van Ferm is daarom besloten om de regels rondom het inzetten van de coaches aan te scherpen en tegelijkertijd in te zetten op een betere screening aan de voorkant. Dit is gedaan om de jongeren te 'beschermen'; zij krijgen op deze manier hulp die aansluit bij de problematiek en de juiste zorg. Er wordt dus al gewerkt om het proces rondom de jongere te optimaliseren. Maar tegelijkertijd wordt de mogelijkheid tot snel inzetbare begeleiding binnen deze aanpassing beperkt voor jongeren die zwaardere problematiek hebben. De behoefte hieraan is er duidelijk wel en het verdient dus aanbeveling om ook voor deze doelgroep snel inzetbare mogelijkheden te creëren.

Hierbij is een aandachtspunt een van de huidige knelpunten binnen de aanpak van Ferm coaches: niet alle coaches van Ferm zijn aangesloten bij de gemeente. Dit is bij een kortdurend (drie maanden) traject geen probleem, maar wel wanneer er een vervolgtraject moet worden ingezet. Op dat moment gaat de financiering via een andere route en zijn er meer eisen aan verbonden. Om aangesloten te zijn bij de gemeente moeten zij een raamovereenkomst tekenen en daarvoor moeten ze weer geregistreerd zijn. Dit traject vinden sommige coaches (te) lang duren en er komen veel kosten bij kijken. Daarnaast moeten ze, vergeleken met de verslagen bij Ferm, uitgebreide verslagen schrijven. Coaches zijn niet altijd bereid om dit traject te starten omdat ze niet de garantie hebben dat ze jongeren krijgen om te coachen. Het is dan een hele investering. Daarnaast kunnen coaches zonder raamovereenkomst direct starten en hoeven jongeren niet drie maanden te wachten. Wanneer het traject rondom de raamovereenkomst dus wordt versimpeld en versneld kan de jongere snel geholpen worden én kan hij of zij snel terecht in een vervolgtraject wanneer nodig.

5) Jongerenpanel/raad betrekken in pilotvorm

Hoewel deze uitwerking niet gericht is op het betrekken van de jongeren om wie de casus draait willen we deze wel benoemen. Het betrekken van het perspectief en de kennis van de doelgroep ligt namelijk in lijn met de uitgangspunten van evidence based practice, een manier van werken waarbij handelen gebaseerd op de best beschikbare informatie vanuit meerdere bronnen. Hierbij gebruik je kennis van cliënten, professionals en (wetenschappelijke) literatuur om tot beslissingen, beleid en uitvoering te komen. In dit geval zou het betrekken van de jongeren het cliëntperspectief afdekken. Dit idee kwam tevens uit het interview met de jongerenpanels zelf. De leden van de jongerenpanels gaven aan dat er volgens hen toegevoegde waarde zou zijn in het uitnodigen van (een afvaardiging van) de jongerenpanels bij het Schakelpuntoverleg. Hier zijn echter meerdere (o.a. AVG-technische) argumenten tegenin te brengen. Op het niveau van het 'Kernteam nieuwe stijl' (de themabijeenkomsten) denken we dat dit, in ieder geval als pilot wel een goed idee is. Hierbij zouden er één of twee jongeren bij drie overleggen aanwezig zijn. Na drie keer wordt geëvalueerd hoe het beide partijen (Kernteam en jongeren) is bevallen.

Figuur Evidence based practice

Revitaliseer, actualiseer en concretiseer de convenanten en samenwerking (convenanten)

Zoals in [hoofdstuk 2.3](#) omschreven hebben verschillende partijen aangegeven dat zij behoefte hadden aan een actualisering van de convenanten. In diezelfde sessie en vanuit deze analyse wordt duidelijk dat dezelfde partijen de inhoud van de convenanten niet goed kennen. We zien bij zowel uitvoerenden als management betrokkenheid bij de doelgroep, maar het convenant 'leeft' niet echt en er spelen knelpunten die opgelost kunnen worden als uitvoering, management en directies er samen voor gaan. We stellen daarom voor om de convenanten te revitaliseren, actualiseren en concretiseren.

1) Revitaliseren: De inhoud, maar ook het gedeelde eigenaarschap nieuw leven inblazen.

- 2) Actualiseren: Allereerst zorgen dat de juiste partijen aangesloten zijn, vervolgens gezamenlijk onderzoeken of de inhoud (nog steeds) overeenkomt met de actuele urgentie en (alleen wanneer nodig) dit ook actualiseren.
- 3) Concretiseren: De opgaven, doelen, afspraken en structuur binnen het convenant zodanig concretiseren dat deze voor elke betrokkene helder zijn en deelnemers hier ook op aangesproken kunnen worden.

Voor dit onderdeel stellen we het volgende voor:

➔ Twee sessies in gemengd gezelschap

We stellen voor om twee dagdelen in te plannen waarbij zowel uitvoering, beleid, management als bestuur van in ieder geval de betrokken partijen bij het Schakelpuntoverleg uitgenodigd wordt, mogelijk aangevuld met tenminste één vertegenwoordigende partij vanuit de GGZ. Dit betekent dat er een groot gezelschap zal zijn, veel input gehaald kan worden en sommige mensen elkaar mogelijk voor het eerst zien.

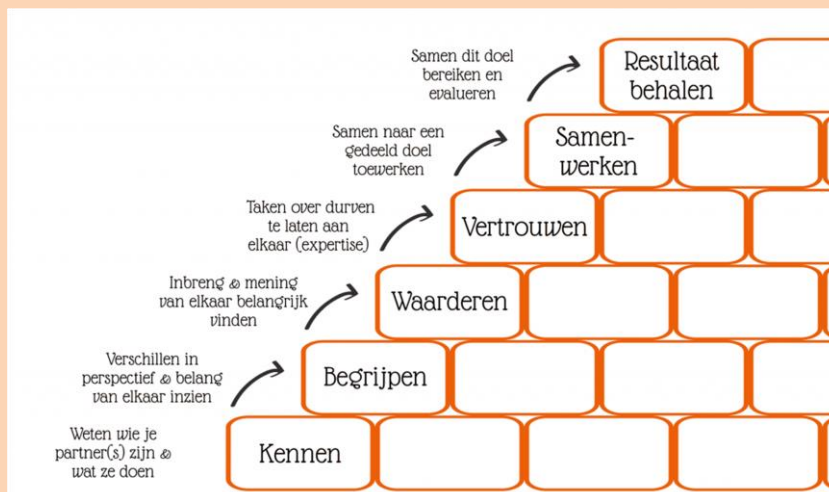
Het eerste dagdeel zal beginnen met een informatieve sessie over de inhoud van de convenanten. Opnieuw hiervan op de hoogte gebracht worden zal bijdragen aan meer duidelijkheid over de rolverdeling en de doelen waarom er samengewerkt wordt. Dit kan bijvoorbeeld specifiek bijdragen aan duidelijkheid omtrent de, in het convenant beschreven, bevoegdheid van de voorzitter om – wanneer daar discussie over bestaat – de beslissing te nemen wie (ook financieel gezien) aan zet is. Deze bevoegdheid heeft de voorzitter in de praktijk namelijk niet.

Tijdens dit dagdeel gaan de deelnemers eerst per functiegroep uiteen om daarna gezamenlijk de resultaten te delen en hierop verder te bouwen. We gaan niet alleen in op de inhoudelijke kanten van de convenanten, maar zullen ook aandacht besteden aan de bouwstenen voor resultaatgerichte samenwerking (zie model). Concreet houdt dit in dat we de deelnemers zullen laten nadenken over hun rol, verwachtingen en kwaliteiten evenals wat ze willen brengen en halen binnen de samenwerking.

Aan het einde van de eerste dag zullen we gezamenlijk bepalen welke onderdelen van het convenant geactualiseerd moeten worden of waar knelpunten liggen om deze beter te laten aansluiten bij de huidige praktijk. Het doel is om hier een aantal onderwerpen of knelpunten uit te halen die we in het tweede dagdeel zullen uitwerken.

Model resultaatgericht samenwerken

We gebruiken de bouwstenen van het model van resultaatgericht samenwerken tijdens de sessies. Dit model geeft handvatten om te komen tot een prettige samenwerking die de beoogde resultaten behaalt.

Om goed met elkaar te kunnen samenwerken, is een aantal voorwaarden belangrijk

Kennen (o.a. wat is het gezamenlijke doel? Wie zijn je samenwerkpartners? Welke rollen, expertise, perspectieven, belangen en verwachtingen hebben zij? Wat is het krachtenveld waarbinnen je samenwerkt? Welke wet- en regelgeving dien je te respecteren?)

Begrijpen (o.b.v. kennen kunnen de samenwerkpartners o.a. beter begrijpen waarom het doel relevant is; ze begrijpen elkaars taal en (organisatie)cultuur; begrijpen waarop samenwerkpartners hun keuzes baseren)

Waarderen (o.b.v. begrijpen kunnen de samenwerkpartners elkaar meer waarderen zodat de (administratieve en andere) lasten en de lusten beter worden verdeeld; ze waarderen de verschillende expertises; waarderen de situatie en het perspectief van jongeren meer)

Vertrouwen (o.b.v. waarderen kunnen de samenwerkpartners elkaar meer vertrouwen dat er bij afwijkingen een goede reden is waar goed over is nagedacht; dat er zorgvuldig, tijdig, eerlijk en transparant wordt gecommuniceerd; dat het gezamenlijk belang zwaarder weegt dan het individuele belang; dat privacy en vertrouwelijkheid wordt geborgd)

Samenwerken (o.b.v. de vier voorgaande punten kan er goed worden samengewerkt: gezamenlijk oplossingen worden bedacht en uitgevoerd; partijen geven elkaar het voordeel van de twijfel; 'eigen' werkwijze wordt afgestemd op een gezamenlijke werkwijze; er wordt optimaal gebruik gemaakt van de expertise van collega's)

Doelen realiseren (samenwerking is geen doel op zich, maar een middel om doelen te bereiken)

In het tweede dagdeel kijken we naar de knelpunten tussen de convenanten en de samenwerking in de praktijk en of er afspraken in de convenanten geactualiseerd moeten worden.

Hoewel sommige partijen ook hebben aangegeven dat zij graag zien dat de convenanten als geheel geactualiseerd worden, stellen wij voor om in eerste instantie de focus te leggen op het informeren en revitaliseren, omdat veel partijen niet weten wat er in de convenanten is afgesproken. Mocht er later vanuit de partijen nog behoefte zijn aan het actualiseren, is het altijd mogelijk om daar een sessie voor in te plannen.

Vanuit deze analyse is van één punt duidelijk dat het geactualiseerd moet worden, namelijk de partijen die zijn aangesloten. Er werden door de deelnemers een aantal partijen genoemd waarvan het wenselijk zou zijn als zij aansluiten bij het Schakelpuntoverleg. Dat zijn Team Toegang Jeugd, het Etty Hillesum Lyceum (VMBO) en iemand van Team Toegang Wmo. Sinds de sociale teams recent zijn uitgesplitst naar Team Toegang Wmo en Voor Elkaar Team neemt momenteel enkel iemand uit het Voor Elkaar team plaats in het Schakelpuntoverleg. Het is echter wenselijk om iemand van Team

Toegang Wmo toe te voegen omdat zij degene zijn die op hun terrein bevoegdheid hebben om door te pakken.

Daarnaast stellen wij voor om te kijken of de aansluiting van gespecialiseerde zorg gewenst is. Het voornaamste argument hiervoor is dat de jongeren die besproken worden veelal te maken hebben met multiproblematiek en/of ASS-problematiek. Daarnaast zou de Sluitende Aanpak zich ook moeten richten op het betrekken van gespecialiseerde zorg en zijn bij het convenant 18-/18+ ook veel zorginstanties betrokken. Hierbij moet goed worden opgepast dat de groep niet te groot wordt en dat alle deelnemers het gevoel hebben van toegevoegde waarde te zijn.

➔ Concretiseren

Uit de document analyse is naar voren gekomen dat de uitgangspunten van de convenanten worden beschreven, maar dat de concrete uitvoering daarvan niet is beschreven. Wij stellen voor om de convenanten meer SMART te maken. We willen daarbij het uitvoeringsplan van Van Wieg naar Werk als good practice gebruiken. De volgende elementen zouden bijvoorbeeld geconcretiseerd kunnen worden:

- Hoe spreek je met elkaar af dat er altijd iemand in contact is met de jongere?
- Hoe realiseer je gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel?
- Hoe borg je korte lijnen?

Doelen van de sessies

In het eerste dagdeel zijn de voornaamste doelen om:

- ➔ Elkaar te leren kennen
- ➔ Informatie over de inhoud van de convenanten te delen
- ➔ Gezamenlijk te bepalen welke onderdelen van het convenant actualisatie nodig hebben

In het tweede dagdeel zijn de voornaamste doelen om:

- ➔ Elkaar verder te leren kennen
- ➔ Knelpunten in de convenanten te bespreken
- ➔ Concretiseren van convenanten en oplossingen voor de knelpunten vinden

Het tweede dagdeel wordt vormgegeven via de werkvorm Worldcafé. Dit is een interactieve werkvorm geschikt voor grotere groepen waarin gezamenlijk gebouwd wordt aan oplossingen.

Bouw gezamenlijk de lijn tussen uitvoering en beleid weer uit

Zoals omschreven in [hoofdstuk 2.4](#) is de lijn tussen uitvoering en beleid de afgelopen jaren aan verandering onderhevig geweest. Het idee was dat het Kernteam deze lijn zou opvangen. Dit leek echter niet optimaal te verlopen. Na het opheffen van het Kernteam loopt deze lijn momenteel tussen de voorzitter van het Schakelpuntoverleg en de beleidsadviseur Jeugd en Onderwijs. Deze lijn is, hoewel de relatie erg goed is, echter 'dun'. De verantwoordelijkheid die beiden hierdoor krijgen is niet passend binnen de functie die zij uitoefenen.

Duidelijk is dat deze lijn uitgebouwd moet worden. Wij stellen voor niet door te gaan op de lijn tussen voorzitter van het Schakelpuntoverleg en beleidsadviseur Jeugd en Onderwijs omdat de opdracht en de verantwoordelijkheid simpelweg te groot zijn. Het oude Kernteam daarentegen is een vorm waar wij (even als de deelnemers van het Schakelpuntoverleg en de oude Kernteamleden) wel veel potentie zien. Hier moeten wel veel aanpassingen aan gedaan worden. Uit de interviews kwamen twee opties om het Kernteam op een andere manier in te zetten zijn:

1) Nieuwe stuurgroep: vier à vijf leden die de verschillende takken vertegenwoordigen
Aan het samenstellen van een te grote groep zitten afbreukrisico's. Wel zien we graag alle leefgebieden vertegenwoordigd. We stellen daarom voor om een stuurgroep in het leven te roepen. Hierin nemen vier à vijf personen plaats die ieder een verschillende tak vertegenwoordigen (bijvoorbeeld één persoon namens alle onderwijsinstanties). Het is bijvoorbeeld ook mogelijk de beleidsregisseur Onderwijs en Jeugd van de gemeente hieraan toe te voegen. Het doel hiervan is om

zowel de verschillende takken aanwezig te hebben, zonder een te groot gezelschap. Het doel van de stuurgroep is om periodiek overleg te hebben, bijvoorbeeld aansluitend op een structurele trendanalyse ([zie alvast deze oplossingsrichting](#)).

2) Themabijeenkomsten op afroep (relevante partijen), jaarlijks gezamenlijke sessie
Het oude Kernteam benoemde dat er voorheen niet altijd (voor die organisatie) relevante onderwerpen werden behandeld. Dat maakte dat de verantwoordelijkheid minder werd gevoeld en daarbij was het een afbreukrisico voor de daaropvolgende overleggen. Daarnaast was de grootte van de groep een belangrijk knelpunt: de groep moet niet te groot worden eveneens vanwege verminderde verantwoordelijkheidsgevoelens en afbreukrisico's. Om die redenen stellen wij voor wel een groot Kernteam samen te stellen, maar deze partijen niet allemaal uit te nodigen voor alle overleggen. Wij stellen voor om, naar aanleiding van de structurele trendanalyse (zie oplossingsrichting 1), themabijeenkomsten te organiseren en de daarvoor relevante partijen uit te nodigen.

Wel stellen wij daarnaast een jaarlijkse sessie voor waar alle partijen bij aanwezig zijn. Deze sessie heeft meerdere doelen:

- ➔ Het gezamenlijke doel en de opdracht terug op het vizier: voor wie doen we dit allemaal?
- ➔ Evalueren samenwerking: wat ging goed en wat zouden we moeten aanpassen?
- ➔ Terugblik op afgelopen jaar: welke trends zijn we allemaal tegengekomen, wat hebben we bereikt & vooruitblik: wat zijn de verwachtingen voor aankomend jaar en wat verwachten we van elkaar

Hierbij is het belangrijk het aan te vliegen als een proces en gericht te zijn op leren. Het zal niet in één keer allemaal soepel gaan, maar wat valt er te leren uit de lastige situaties en hoe kunnen deze input bieden om komend jaar verbeteringen aan te brengen?

Om van tevoren het voorzitterschap te beleggen bij één partij, of standaard bij de gemeente bijvoorbeeld, is aan te raden. Deze sessies zijn effectiever als er een duidelijk gevoel van eigenaarschap is.

3) Duidelijk gezamenlijk doel

Een struikelblok dat veel terugkwam was dat tijdens het oude Kernteam overleg niet duidelijk was wat het doel was van de sessies. Wij raden dan ook aan om een document op te stellen waarin de doelen, uitgangspunten en concrete werkwijze duidelijk worden beschreven. Dit document moet de doelen beschrijven maar daarnaast ook praktisch en concreet zijn zodat iedereen weet wat er van hem/haar verwacht wordt.

Creëer structureel zicht op trends

Zoals benoemd in [hoofdstuk 2.1](#) was het lastig om een goede trendanalyse te doen vanwege de huidige vorm van vastleggen. Om ad hoc oplossingen te vertalen naar structurele oplossingen is er zicht nodig op de structurele trends. Momenteel wordt met de casussen meegeschreven door de voorzitter. Hier is momenteel geen vast format voor. Dit kan al redelijk zicht geven op de trends, maar wij zouden dit graag optimaliseren door twee veranderingen door te voeren:

1) De wijze van notuleren van het Schakelpuntoverleg veranderen
Momenteel wordt genotuleerd zonder vast format of zonder kader. Om de trendanalyse zo snel en goed mogelijk uit te voeren, is het noodzakelijk dat de wijze van notuleren gewijzigd wordt. Hierin zouden de onderstaande indicatoren efficiënt zijn om te noteren:

- ➔ Casusnummer
- ➔ Leeftijd
- ➔ Problematiek bij jongere
- ➔ Knelpunten in de systeemwereld
- ➔ Aangedragen door
- ➔ Betrokken partijen
- ➔ Oplossingsrichtingen tijdens het SPO
- ➔ Terugkoppeling na SPO

2) Een ((half)jaarlijkse) trendanalyse uitvoeren op de notulen/casussen

De leden van het oude Kernteam gaven aan dat zij het niet nuttig vinden om tijdens de overleggen de casussen leidend te laten zijn. Om op dat niveau te kunnen overleggen en structurele knelpunten op te lossen moeten managers eerst zicht hebben op deze structurele knelpunten. Deze taak hoort niet bij hen te liggen. Wij stellen voor dat de leden van het Schakelpunt zelf één of twee keer per jaar een sessie doen om vanuit de notulen te kijken naar de structurele knelpunten of dit extern te laten doen. Je kan bij een analyse beginnen met een inventarisatie van wat mensen is opgevallen afgelopen (half) jaar. Zijn er gevoelsmatig ontwikkelingen geweest waar naar gekeken kan worden? Als je gericht zoekt dan zou je dit kunnen doen door eerst een aantal gegevens op een rij te zetten. Van tevoren moet met elkaar bedacht worden welke gegevens interessant zijn. Bijvoorbeeld; klopt het dat er afgelopen jaar veel casussen zijn geweest waarin angsten een rol speelden? Of waarin de overgang van regulier naar speciaal onderwijs aan bod kwam? Als je dit weet kan je de gegevens rondom dit onderwerp verzamelen en kijken of je inderdaad in de data terugziet wat je dacht. Dit kan dan ingezet worden om bijvoorbeeld een extra partij uit te nodigen bij het SPO of om dit door te geven aan het Kernteam nieuwe stijl zodat zij een structurele oplossing hiervoor kunnen bedenken.

Deze trendanalyse is nuttig voor casussen van het Schakelpuntoverleg, maar zeker ook voor de ketenpartners zelf. Zo werd genoemd dat KonnecteD zelf ook trendanalyses doet in het kader van procesverbeteringen doorvoeren. Als de verschillende organisaties van het Schakelpunt overleg dit intern doen om vervolgens de conclusies naast elkaar te leggen dan kan dit weer tot nieuwe inzichten leiden. Hetzelfde geldt voor parallelle overlegstructuren, zoals ZAT-overleggen (Zorg Advies teams) en het multidisciplinair overleg binnen Team toegang Jeugd. Het is aan te raden om dan vooraf met de verschillende partijen en overlegstructuren onderling afstemming te realiseren over welke gegevens hoe in kaart gebracht worden, zodat overeenstemming en verschillen in trends vanuit de verschillende partijen beter te duiden zijn. Hierin kunnen wij ondersteunend zijn..

Realiseer programma-overstijgende aanpak vanuit gemeente

Een van de knelpunten die genoemd werd, is dat de problematiek van jongeren vaak de programma-indeling van de gemeente overstijgt. Er zijn dan oplossingen, of meedenkkracht, nodig vanuit meerdere programma's en er moet over de programma's heen naar de jongeren gekeken worden. Binnen de huidige structuur gebeurt dat niet optimaal, is het voor veel professionals (ook binnen het Schakelpuntoverleg) te onoverzichtelijk of complex en wordt ervaren dat niemand het gehele overzicht heeft. Door vanuit de gemeente een overstijgende aanpak op te zetten kan de gemeente een belangrijke rol spelen in het ophelderen van de complexiteit en verbinden van de partijen (die binnen de programma's vallen) en van mogelijkheden. Hieronder staan twee opties omschreven die tijdens de evaluatie naar voren kwamen, waarmee stappen gezet worden richting een overstijgende aanpak:

1) Adviseur 16-27

Een grote drempel die de professionals vaak tegenkomen, is het bestaan van verschillende programma's binnen de gemeente. Alle programma's hebben hun eigen beleidsadviseurs, maar de problemen waar tegenaan wordt gelopen raken vaak meerdere programma's. Een optie die naar voren kwam is het aanstellen van één persoon (bijvoorbeeld een 'programmaregisseur') die over de programma's heen kijkt, ze verbindt en vanuit alle programma's actief mee kan denken, op de verbinding tussen beleid en uitvoering dus niet alleen op beleidsniveau. Het is belangrijk dat deze persoon 'feeling' heeft met de doelgroep.

“Er zijn heel veel ontwikkelingen en initiatieven maar niemand heeft het overzicht. Zeker niet over de afdelingen heen.”

2) Gestructureerde afstemming tussen en betrokkenheid van programma's

Een andere optie, of een die geïntegreerd kan worden met optie 1, is om de verantwoordelijkheid voor de overstijgende aanpak niet bij één persoon neer te leggen maar juist door de afstemming tussen de programma's te verbeteren. Hiervoor is het nodig dat bij elk programma actief gezocht wordt naar raakvlakken, bijvoorbeeld rondom de structurele knelpunten, maar de behoefte hieraan komt ook

voort uit oplossingen vinden voor individuele casussen. Er zijn verschillende manieren om dit te borgen, bijvoorbeeld één persoon per programma expliciet deze verantwoordelijkheid geven, of periodiek afspreken.

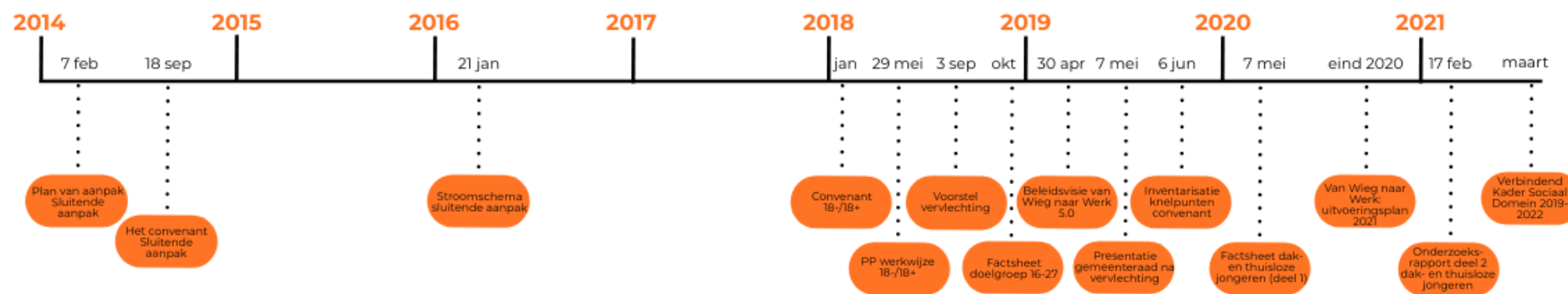
Inzetten op preventie

Zoals omschreven is in [hoofdstuk 2.1](#) heeft een groot deel van de jongeren last van ASS of psychische klachten. Helaas rusten hier nog steeds stigma's op en kan het een belemmering zijn voor jongeren om in een vroegtijdig stadium aan de bel te trekken. Een oplossing die door het jongerenpanel genoemd werd en hierbij aansluit is om in te zetten op het geven van psycho-educatie op scholen. Het doel hiervan zou zowel zijn het weghalen van het stigma als het verspreiden van kennis over waar de jongeren terecht kunnen met een hulpvraag. Een ander punt dat wordt aangesneden door professionals is dat scholen eerst zouden moeten kijken naar de inzet van jongerenwerkers voordat er wordt doorverwezen naar specialistische zorg. Raster zegt hierover dat het vaak kleine dingen zijn die veel eenvoudiger zijn om op te lossen en niet duur zijn. De jongerenwerker kan de jongere bijvoorbeeld in contact brengen met andere leeftijdsgenoten. Daarnaast zijn jongerenwerkers vaak ook in het weekend en in de avond bereikbaar.

BIJLAGE 1: ONTVANGEN (BELEIDS)DOCUMENTEN

1. Het convenant 18-/18+
2. Het convenant sluitende aanpak.
3. Een plan van aanpak Sluitende aanpak
4. Stroomschema sluitende aanpak jongeren
5. Een voorstel voor de vervlechting van de twee convenanten en Kernteams
6. Een inventarisatie uitgevoerd door Elvira van de knelpunten in de uitvoering van het convenant.
7. Een PowerPointpresentatie over de werkwijze/gedachtegang van het convenant 18-18+
8. Een PowerPointpresentatie over de werkwijze/gedachtegang van het convenant sluitende aanpak
9. Een presentatie aan de gemeenteraad van 7 mei 2019 tijdens een bijeenkomst 18-18+, na de vervlechting
10. De beleidsvisie jeugd Van Wieg Naar Werk 5.0
11. Het uitvoeringsplan 2021, behorend bij de visie Van Wieg naar Werk
12. Het beleidskader Verbindend Kader sociaal domein, dat een soort oplegger vormt op de verschillende beleidskaders in het sociaal domein, waaronder dat van jeugd (van wieg naar werk)
13. Factsheet jeugd 18-18+; cijfers uit 2018 over de doelgroep 16-27, uitgevoerd door onze afdeling Kennis & Verkenning.
14. Factsheet dak- en thuisloze jongeren. Deel 1 van het onderzoek naar zwerfjongeren.
15. Onderzoeksrapport dak- en thuisloze jongeren. Deel 2 van het onderzoek naar zwerfjongeren.
16. Onderzoeksrapport: Van praktijkonderwijs naar mbo niveau 2; en dan?
17. Raadstafel: Oplossingen voor dak en thuisloze jongeren in Deventer (Onderwijs, W&I en zorg)
18. Samenvatting evaluatie convenant 18-/18+ (afstudeeropdracht)
19. Het verslag van het Kernteamoverleg, waarin de vervlechting is besproken

BIJLAGE 2: TIJDLIJN ONTVANGEN (BELEIDS)DOCUMENTEN

BIJLAGE 3: GEÏNTERVIEWDE PERSONEN

Categorie	Interview	Organisatie	Functie	Naam
Deelnemer Schakelpunt	1	Ferm/Aventus	Loopbaanexpert passend onderwijs (Aventus) + Coördinatiepunt plusvoorziening (Ferm)	Sandra Schotgerrits
		Ferm/Gemeente Zutphen	Leerplicht + RMC (gemeente Zutphen) Coördinatiepunt plusvoorziening (Ferm)	Carolien Steenbruggen (geen deelnemer SPO)
	2	Aventus	Loopbaanexpert sector entree & educatie	Terrence van Steenis (geen deelnemer SPO)
		Aventus	Niet bekend	Tessa Meier (geen deelnemer SPO)
	3	Etty Hillesum Lyceum	Coördinator arbeidsmarkttoeleiding Arkelstein (PO)	Ria Klein Ebbink
	4	Jongerenloket	Voorzitter Schakelpuntoverleg	Birgitte Flapper
		Jongerenloket	Jongerencoach	Marike de Bakker
		Jongerenloket	Overstapcoach	Sofie Maes
	5	Raster	Jongerenwerker	Gerbrand Schutte
	6	Pactum	Ambulant jeugdhulpverlener	Rob Faasen
	7	UWV	Arbeidsdeskundige	Richard Hollander
	8	Voor Elkaar team	Projectspecialist stichting de Kern	Rob Achterbosch
	9	Team Toegang Jeugd	Toegangsmedewerker Jeugd	Laurence Appelman
Mogelijke nieuwe convenantpartijen	10	Don Bosco	Projectcoördinator	Martijn Willems
	11	Youth For Christ	Teamleider	Hermen Keizer
		Youth For Christ	Coördinerend jongerenwerker	Carolien van Maanen
	12	MEE	Regiomanager	Sylvia Swart
Oude Kernteam	13	Gemeente Deventer	Beleidsadviseur Jeugd en Onderwijs	Lisanne Jansen
		Jongerenloket	Voorzitter Schakelpuntoverleg	Birgitte Flapper
		Gemeente Deventer	Beleidsadviseurs Jeugd en Onderwijs	Elvira Nijboer
	14	Aventus	Sector Directeur Entree & Educatie	Martine van Tilburg (reactie via de mail)
	15	Pactum	Regiomanager	Alina de Lange
	16	Etty Hillesum Lyceum	Lid centrale directie	Wiebo Spoelstra
			Directeur Praktijkonderwijs	Lia Suurd
	17	KonnecteD	Teammanager	Giorgio van Beek
Jongerenraad/panel	18	Don Bosco	Lid jongerenpanel	Anoniem
			Lid jongerenpanel	Anoniem
		Raster	Lid jongerenraad	Anoniem

BIJLAGE 4: UITKOMSTEN GROEPSINTERVIEW JONGEREN

